

Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů
Katedra zahradní a krajinné architektury

Drobné architektonické a přírodní prvky v krajině a sídlech,
které určují identitu místa a časové periody.

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. Ing. Arch Eva Fantová, CSc.

Autor práce: Zemánková Petra

Praha 2009

Prohlášení:

Prohlašuji a svým podpisem stvrzuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila pramenů řádně citovaných.

V Praze dne 5.4.2009

.....

podpis autora práce

Poděkování:

Chtěla bych poděkovat doc. Ing. Arch Evě Fantové, CSc. za odborné vedení, cenné připomínky a rady, které mi poskytovala v průběhu vypracování mé bakalářské práce. Stejně tak bych chtěla poděkovat historikovi a řediteli SOŠ Slavičín ing. Miroslavu Kadlecovi za poskytnutí materiálů i cenných rad a v neposlední řadě bych chtěla poděkovat celé mé rodině za pomoc a podporu při zpracování této bakalářské práce.

Autorský referát:

Pro zpracování mé bakalářské práce jsem si vybrala malebnou část Bílých Karpat, která je mým domovem.

Konkrétně tato práce zahrnuje Vlárský průsmyk propojující Českou republiku se Slovenskem. Pojícím prvkem je řeka Vlára, která se vlévá do Váhu. K této oblasti jsem ještě připojila část Valašskokloboucka a Luhačovského zálesí. Prakticky se jedná o území na linii Slavičín - Brumov-Bylnice.

V daném území jsem dokumentovala drobné architektonické a přírodní prvky. Jelikož se mezi přírodní prvky vztahují i studánky a prameny, které jsou zejména v Luhačovském zálesí a spadají pod Lázně Luhačovice, zachytila jsem je spíše celkově směrem k Vlárskému průsmyku. Z drobných architektonických prvků je zachyceno výše popsané území s jednotlivými drobnými stavbami a sakrálními památkami.

Popsán je přírodní charakter území a je nastíněna i historie a letecká bitva, k nimž se vztahují vzniklé památky. Dále jsou zachyceny jednotlivé obce, jejich historie a současnost a u každé jsou uvedeny památníky, kříže, zvoničky, kapličky atd.

V tomto kraji bylo vydáno několik knih, které popisují drobné architektonické a přírodní prvky, přírodu celkově, nebo popisují historii či genius loci určitých území. Moje práce tak může sloužit jako dokumentace daného území pro potřeby měst při údržbě jednotlivých objektů, ale i pro různé spolky zajímající se o danou problematiku, či jen tak pro jednotlivce se zájmem o krajinu a památky Zlínského kraje a Bílých Karpat.

Klíčová slova:

Krajina

Kříže

Kapličky

Zvonice

Genius loci

Summary:

For elaboration of my bachelor work I have chosen pictorial part of Bile Karpaty (mountain range).

Directly this writing comprises Vlarsky prusmyk which lies on the border of the Czech Republic and the Slovak republic. This two countries are connected by the Vlara River which flows to Vah. I attached to this area also part of Valasske Klobouky Region and Luhacovske Zalesi Region. It comprises the area on flowline of Slavcin, Brumov, Bylnice in fact.

In this area I have documented tiny architectonic and natural elements. As wells and springs are also comprised into natural elements and these elements are especially in Luhacovske Zalesi and come under Luhacovice Spa, I recorded it in whole towards Vlarsky prusmyk. From tiny architectonic elements is captured in my work described area with separate small buildings and religious monuments.

Natural character of the area is described and there is also drawn out aircraft battle and monuments created as reminder of it. Further are recorded villages, its history and its present, monuments, bell towers, chapels etc.

In this region several books were released with this subject matter – it means the description of tiny architectonic and natural elements, country as a whole or description of history or genius loci of definite territories. My work so can serve as a documentation of this area for needs of public service in the process of keeping these objects. This documentation can also serve for various clubs that are interested in this matter and also for individuals who are interested in country and monuments of Zlinsky Kraj and Bile Karpaty.

Key words:

Landscape

Crosses

Chapels

Bell towers

Genius loci

Obsah:

1. ÚVOD:	1
2. CÍL PRÁCE:	3
3. METODA:	4
4. LITERÁRNÍ REŠERŽE:	5
4.1 Genius loci:	5
4.2 Vlárský průsmyk:	6
4.3 Luhačovské zálesí:	7
4.4 Rysy krajiny:	9
4.5 Drobné architektonické prvky:	11
4.6 Letecká bitva:	12
4.7 Dějiny hradu v Brumově:	13
5. VÝSLEDKY PRÁCE:	16
5.1 jednotlivé obce s charakteristickými prvky:	16
5.1.1 Slavičín:	16
5.1.2 Mladotice:	16
5.1.3 Hrádek na Vlárské dráze:	16
5.1.3.1 Kaple Panny Marie Sedmibolestné	17
5.1.3.2 Pískovcový kříž	17
5.1.4 Vrbětice:	17
5.1.4.1 Zvonice:	17
5.1.5 Šanov:	18
5.1.5.1 Památník obětem 1. a 2. světové války	19
5.1.6 Rokytnice:	19
5.1.6.1 Kamenná soška sv. Jana Nepomuckého	20
5.1.6.2 Zděná boží muka	20
5.1.6.3 Památník obětem 1. světové války	20
5.1.7 Kochavec:	20
5.1.7.1 Kaple Cyrila a Metoděje	20
5.1.8 Jestřabí:	21
5.1.8.1 Pískovcový kříž	21
5.1.9 Štítná nad Vláří:	22
5.1.9.1 Boží muka	22
5.1.10 Brumov:	23
5.1.10.1 Sousoší sv. Trojice	23
5.1.10.2 Památník obětem	23
5.1.11 Bylnice:	24
5.1.11.1 Zděná zvonice	24
6. ZHODNOCENÍ:	25
7. ZÁVĚR:	26
8. POUŽITÁ LITERATURA :	28

Seznam příloh:

přílohy:	název:
1	Celková mapa
2	dokumentace č.1
3	dokumentace č.2
4	dokumentace č.3
5	dokumentace č.4
6	dokumentace č.5
7	dokumentace č.6
8	dokumentace č.7
9	dokumentace č.8
10	fotografická dokumentace č.9
11	fotografická dokumentace č.10
12	fotografická dokumentace č.11
13	fotografická dokumentace č.12
14	fotografická dokumentace č.13
15	fotografická dokumentace č.14
16	fotografická dokumentace č.15

1. ÚVOD:

Pro krásu rodné země

Anna Polášková

Pro krásu rodné země zpívám,
pro kolébku našich dětských snů,
drahému kraji do tváře se dívám
s úzkostí o osud jeho dnů.

Zde slunce svítí nejkrásněji
a v noci nebe plné zlatých hvězd.
Ten rodný kraj mám nejraději,
když začnou louky
prostým kvítkem kvést
a květem krásným stromy obalí se,
obilí zlatý klas
když bude dozrávat
a podzim babím létem
když k nám přiblíží se,

Ten kraj mám nejraději,
i když už listí spadne
a na hrobech se svíce rozsvítí.
Ani mrazem má láska neuvadne
a ve sněhu bílém zatřpytí
ten její žár.

Já zde si přeji žít
v té drahé zemi
a tiše sklonit hlavu
až prožiji své radosti a žaly,
v hloubi duše úzkostí se chvěji,
by nad ní slunce ani hvězdy zlaté
pro lidskou zvůli svítit nepřestaly.
my se smutkem se budem potkávat.

(Vencálek, 2004)

Úvodní báseň promlouvá o kráse mé rodné země, o Zlínském kraji. A právě toto území jsem si vybrala pro svou bakalářskou práci.

Tamní okolí a přírodní krásy se staly inspirací již pro mnoho lidí, umělců, spisovatelů (např. Ludvík Vaculík, Čeněk Kramoliš,...), básníků, ale stejně tak se toto území stalo inspirací pro mě, pro vymezení území v němž zdokumentovávám přírodní krásy a krásy drobné architektury, zejména kapliček, křížů, pomníků či jiných sakrálních staveb, ale i drobné stavby jako například zvoničky. O některý památkách nebo objektech je překvapivě mnoho informací o jejich vzniku, historii o jejich stavu, o jiných se ale jen těžko hledá jakákoliv informace. Většinou se člověk něco o nich dovídá ze slovního podání starousedlíků, historiků...

Jelikož však většina památek byla vystavěna v 16. – 19. století je těžké ověřit si jejich pravdivost.

Pro rozsah bakalářské práce nebylo zachyceno úplně všechno. Je ale taky několik objektů jež jsou doposud jakoby ukryty v horách, v hlubokých lesích. Dýchají svou historií, dodávají tamnímu místu jakousi zvláštní atmosféru. Příkladem je letecký pomník zachycený pouze fotograficky. Pomník je vytvořen z části motoru.

foto č.1

foto č.2

foto č.3

foto č.4

Foto 1-4. letecký pomník v Šanově (v lese).

2. CÍL PRÁCE:

Cílem bylo shromáždit veškeré možné dokumenty, zachytit fotograficky i písemně jednotlivé objekty, zhodnotit jejich stav a vše zdokumentovat.

3. METODA:

Metodou práce je posbírat dostupné informace o krajině, památkách, městech z knih, časopisů, z kronik, nebo rozhovory s pamětníky, i lidmi co se o danou věc zajímají.

Všechny tyto poznatky zdokumentovat a nafotit.

4. LITERÁRNÍ REŠERŽE:

4.1 Genius loci:

Genius loci je římský pojem. Podle přesvědčení starých Římanů má každá „nezávislá“ bytost svého genia, ochranného ducha. Tento duch dává lidem i místům život, doprovází je od narození do smrti a určuje jejich charakter či povahu (Norberg-Schulz, 1981).

Aby člověk mohl žít mezi nebem a zemí, musí tyto elementy „pochopit“. Stejně tak musí pochopit i jejich vzájemné působení (Norberg-Schulz, 1981).

Krajina, ve které člověk žije, není pouhé prodělení fenoménů; má strukturu a obsahuje významy (Norberg-Schulz, 1981).

Realitou našeho života se stalo nové územně správní členění státu. Česká republika, spolu s hlavním městem Prahou, je členěna na 14 krajských útvarů. Jedním z nich při moravsko-slovenské hranici je Zlínský kraj (Vencálek, 2004).

Realitou našeho života se stalo nové územní členění krajů na správní obvody obcí s rozšířenou působností. V případě Zlínského kraje tak vzniklo 13 územních celků, jejichž jádry jsou města Rožnov pod Radhoštěm, Valašské Meziříčí, Vsetín, Vizovice, Valašské Klobouky, Luhačovice, Uherský Brod, Uherské Hradiště, Zlín, Otrokovice, Kroměříž, Holešov a Bystřice pod Hostýnem (Vencálek, 2004).

Realitou našeho života se stalo členství České Republiky v Evropské unii. Příhraniční oblasti tak „fakticky“ získaly zcela nové institucionální možnosti svého rozvoje. Již dříve vzniklý euroregion Bílé Karpaty – Biele Karpaty byl „fakticky“ vymezen jako území Zlínského kraje (ČR) a Trenčianského kraje (SR). Teprve se vstupem ČR a SR do Evropské unie vznikly neoptimálnější podmínky k euroregionální spolupráci (Vencálek, 2004).

A tak dny 1. leden 1993 (rozdělení ČSFR na ČR a SR) a 1. květen 2004 (vstup ČR a SR do Evropské unie) se staly výraznými společenskými mezníky, které tuto část středoevropského prostoru na dlouhá léta výrazně pozměnily. Povzbudivé je to, že vstupem obou zemí do Evropské unie byly vytvořeny podmínky k tomu, abychom nepohlíželi na sebe „jako jeden na druhého“, ale abychom vnímali sami sebe (Zlínský kraj) i nejbližší zahraniční sousedy (Trenčianský kraj) jako dílčí součásti integrovaného prostoru, všeobecně nazývaného Evropskou unií (Vencálek, 2004).

Vencálek (2004) napsal, že velkou výzvou pro všechny je hledání naší jednoty, hledání toho, co nás sjednocuje.

Chceme-li porozumět sami sobě, měli bychom nejprve znát genia loci území, v němž působíme. To je ale víc než soupis zařízení cestovního ruchu (hotely, hrady, zámky, apod.), to je víc než soupis čerpadel pohonných hmot, kvalita silničních komunikací či supermarketů náležejících obchodním řetězcům, to je víc než adresáře a kalendáře turisticko-rekreačních, kulturních či sportovních zařízení a činností nabízených široké škále zájemců (Vencálek, 2004).

Znát genia loci daného území znamená vnímat samotnou podstatu dané krajiny, znamená poznat ty stěžejní stavební kameny, které jsou (byly, či snad by mohly být) k dispozici při budování čehokoli dalšího (Vencálek, 2004).

4.2 Vlárský průsmyk:

Na Valašskokloboucku je Vlárský průsmyk jehož genius loci tvoří neopakovatelná podoba jeho vzniku.

Bílé Karpaty náležejí k úmoří Černého moře a tedy i do povodí řek Moravy a slovenského Váhu. Protože Váh teče níže a blíže pohoří, jeho přítoky se v geologické minulosti rychleji zařezávaly do hornin Bílých Karpat. Řeka Vlára svou zvýšenou erozní činností úplně prořízla masiv Bílých Karpat a přes Brumovskou kotlinu pronikla až do Vizovické vrchoviny. Řeka Vlára pramení pod nejvyšším vrcholem Klášťovského hřbetu – Klášťovém (753 m n.m.) (Vencálek, 2004).

Pohlédneme-li na Valašskokloboucko z letadla, pak od severu (Študlov, Valašské Příkazy) k jihu (Brumov-Bylnice, Štítná nad Vláří – Popov) a od západu (Loučka, Haluzice) k východu (Nedašova Lhota, Nedašov) jsou vody všech potoků a říček odváděny do Vlára, která je Vlárským průsmykem odvádí do slovenského Váhu (Vencálek, 2004).

K zamyšlení se nabízí otázka proč jiné horské průsmyky, třeba v Rakousku, jsou pěkným pohledem pro turisty vyhlížející z vlaku a u nás okolí trati osiřela a jen zarůstají trávou...

Dnes už neexistující sklášťství je dalším geniem loci valašskokloboucka, či spíše Euroregionu Bílé Karpaty – Biele Karpaty.

Vencálek (2004) napsal, že v roce 1933 snad nebylo občana České republiky, který by neznal pojem sídelního útvaru zvaného „Sidonie“.

A to díky územním problémům mezi Českou Republikou a Slovenskou Republikou, ale vše bylo poté vyřešeno, byla upravena a přesně určena hraniční čára.

Svatá Sidonie v srdci Bílých Karpat byla známá dávno předtím a měla dokonce pro rozvoj zdejšího území neobyčejně velký význam (Vencálek, 2004).

Vznikly zde sklářské hutě. Vencálek (2004) píše, že ta ve Svaté Sidonii vznikla již v roce 1788, v nedalekém Svatém Štěpáně pak v roce 1815. A tak z dělnických kolonií při sklárnách vznikly základy dnešních místních částí Bylnice, která po sloučení s Brumovem v roce 1964 získala nový název Brumov-Bylnice.

Hospodářská krize počátkem 30. let 20. století vedla k ukončení zdejší sklářské výroby (zdejší skláři odešli za prací, někteří dokonce až do Egypta), ale sklářský duch, původně úzce svázaný s přírodními zdroji Bílých Karpat zde nadále přebývá (Vencálek, 2004).

Vencálek (2004) píše, že jako synchronizovaná odezva ze strany Zlínského kraje působí výroba nápojového skla s neméně působivým designem ve sklárnách Karolínka na Vsetínsku.

4.3 Luhačovské zálesí:

Jen velmi zřídka lze slyšet, že někdo pochází z Luhačovicka. Většinou se hovoří o Luhačovském Zálesí (Vencálek, 2004).

Jedná se o jediný mikroregion ve Zlínském kraji, kde lokální identita místních obyvatel je stále natolik specifická, že ovlivňuje i pojmenování krajiny (Vencálek, 2004).

Především asi proto, že krajina kolem Luhačovic vytváří určitou zónu, v níž se mísila řada nejrůznějších vlivů. Tím nejvýraznějším byl nepochybně etnografický fenomén. Do vývoje Luhačovska se promítaly vlivy lidové kultury Slovácka, Valašska a Hané. Území Luhačovského Zálesí je proto charakterizováno neobyčejně velkým prolínáním tří významných moravských etnografických regionů, přičemž vliv jižního Valašska byl rozhodující (Vencálek, 2004).

Postupně se z Luhačovského Zálesí vytratily i kroje, ornamentální výšivky, paličkované krajky či malování jak na zdech, tak na sklech. Artefaktů lidové kultury by se dalo vyjmenovat mnohem víc, avšak jejich společný jmenovatel, mající podobu minimální spojitosti a běžným životem, je velmi výrazný (Vencálek, 2004).

To, co se ale stále velmi výrazně prosazuje v životě současníků jsou lidovou tradicí udržovaná a z generace na generaci předávaná mravní naučení (příslloví). Ta v ustálené větné

podobě dokládají nejen vlastní či přejatou kolektivní životní filozofii lidí, ale zachovávají i cenné dialektické znění jazyka Luhačovského Zálesí (Vencálek, 2004).

Luhačovské zálesí náleželo v minulosti k velmi chudým krajům (Vencálek, 2004).

Mnohé se především rozvojem luhačovického lázeňství a poměrně úzkým propojením se Zlínskou aglomerací výrazně změnilo (Vencálek, 2004).

Leoš Janáček miloval zvuky v malebné krajině Luhačovského Zálesí. Možná proto, že právě zde se snoubila hudební bohatost a podmanivost lidové kultury s pestrostí a malebností krajinných struktur. Mistrně při tom dovedl vytěžit z inspirace svéráznými zvukovými podněty pro melodické a harmonické ztvárnění svých hudebních motivů (Vencálek, 2004).

Vencálek (2004) napsal, František Kožík krásu tohoto místa spojil v básni Barevné údolí právě s géniem Leošem Janáček, který mírou vrchovatou přispěl ke zvýraznění genia loci Luhačovska.

„Jak svěží akvarel, jenž nikdy nezestárne,
tak mám tě v paměti, ty hebké údolí,
kde věk se nadlehčí a nemoc nebolí.
Mé pouti k tobě nikdy nejsou marné.

Čert ví, co léčí vše tvé tajuplné vody...
Já věřím na srdce, i když čas léta navál,
to znal už Janáček, když tam naslouchával
závanům z pleti žen a křídlům svobody.

Den stačí, večer, noc – a krev nám proměníš
tím horkým dechem trav a jiskrou písniček;
zde vše, co dýcháme, je neomylný lék.
Jsme lepší. Pravdiví. A máme k sobě blíž.” (Vencálek, 2004)

Podle administrativně správního členění Zlínského kraje (r. 2004) východní část správního obvodu Luhačovic (obec s rozšířenou působností) tvoří Slavičínsko (Vencálek, 2004).

Obecně je země „scénou”, na níž se odehrává náš každodenní život. Lze ji do jisté míry ztvárňovat a ovládat, z čehož vyplývá přátelský vztah. Z přírodní krajiny se tak stává

kulturní krajina, to znamená prostředí, kde člověk našel své významuplné místo v rámci celku (Norberg-Schulz, 1981).

Okolí Slavičína

4.4 Rysy krajiny:

Kraj je prostoupen Bílými či Moravskými Karpaty, a sice jejich rozvětvenou částí severní, nazývanou nejčastěji Vizovickými horami. Tyto hory s četnými rozsochami se rozprostírají mezi Olšavou, Dřevnicí a Vlárrou, od Lyského průsmyku až k Napajedlům v délce 40 km, a dostupují největší výšky ve Sviradovu (736 m). Nejpodstatnější část Vizovických hor jsou Brda, která se počínají vlastně již hřbetem, vypínajícím se mezi luhačovsko-pozlovským potokem, zv. prostě „Říka“, a potokem ludkovským, který se spojuje s předešlým u Biskupic. Tento hřbet pokračuje přes obec Řetechov ve vlastní Brda; na nich se z daleka bělá do kraje mariánská kaplička „Maleniska“. O něco dále se pak pne ve výši 611 m zřícenina hradu Starého Světlova a nejvyšší hora v kraji Komonec (673 m) s nově postavenou rozhlednou. Končí obloukovitým pohořím u sedla Tutkovského (pod 500 m), jímž prochází cesta ze Zádveřic přes Horní a Dolní Lhotu do Luhačovic. Těsně nad tímto sedlem se zvedá zřícenina hradu Sehradu s jezírkiem, kterou lid podnes jmenuje Valy. Toto pohoří směrem k Pozlovicím vybíhá v kopec „Větrník“ a směrem od Horní Lhoty k Pozlovicím ve vypnulínu, zvanou Chřiby. V bezprostřední blízkosti Komonce směrem k Provodovu se zvedá hora Baba a Hvězda, opředená podobnými pověstmi jako Lidečské skály. Od sedla Tutkovského se tedy táhnou Vizovické hory jednak směrem k Zádveřicím, v pokračování pak Zlínskými vrchy a Chřibami na Zlín, Březnici a Bohuslavice u Zlína a sklánějí se jednak do údolí Dřevnice a Moravy, resp. jejich přítoků, kde vlastně končí již nepatrným a málo porostlým hřbetem doubravským, dobrkovským a marsovským. Nejvyšším bodem na severu je Drdol (543 m). Severozápadně ke Zlínu postupují hory Kudlovské. Jižní Zlínské vrchy s nejvyšší horou Klencová, 539 m, se svažují pod 400 m a zvedají se mezi Provodovem a Pradlisky ve dvě malebné opředené hory, Čertův Kámen a hradištní „Obrovu horu“ či Oberský (Václavík, 2005).

Od sedla Tutkovského směrem na Loučky postupují Vizovské hory ve východní větve klobouckou a slavičínskou, které jsou rozděleny v četné hřebeny odbočkami Vlárý a Olšavy, z nichž nejvýše vystupují: Klokočí (624 m), Hora Lipovská (522 m), Řezníček (539 m) a Kameničná. Hmota slavičínská je rozdělena potokem Kladenkou na rameno rudimovské a petrovské či petrůvské, kde je nejvyšší hora Kněžpole (519 m). Rudimovské rameno postupuje k Bojkovicím, Petrůvce horou Obětovou, na jejímž západním svahu leží Luhačovice s Jestřabím, Velkou Kamennou, Malou Kamennou, vrchem Ovčírnu (432 m), Hrabovou a Rudickou horou (398 m), k Rudicům, odkudž „polichňanským kopcem“ a myšlenou spojkou k již zmíněnému hájí dobrkovskému Březí se nám uzavře skupina hor tohoto kraje. Je tudíž nejvyšším bodem kraje hora Komonec (672 m) a nejnižše položeny jsou Luhačovice, 250 m, údolí kaňovského potoka, 244 m, a údolíčko pod obcí Kelníky, 235 m (Václavík, 2005).

Luhačovské Zálesí náleží k pořčí Moravy a Váhu a tím k úvodí Dunaje, tedy k oblasti Černého moře. Do Váhu odvádějí vodu v nepatrném množství „Říka“, tekoucí od hory Huště nad Nevšovou přes Slavičín, kde se stéká s Lukšinkou; a pak drobné „járky“, které odvodňují Loučku a vlévají se do Smolinky, vyvěrající pod horou Důbravou na Vizovicku. Oba potoky tvoří totiž součást řeky Vlárý, ústící do Váhu (Václavík, 2005).

Náš kraj, kromě jezírka na hoře Sehradě, nemá žádných jezer ani rybníků, ačkoliv historické záznamy mluví o rybářství téměř ve všech vesnicích! U Kaňovic, Ludkovic a Březůvek podnes část nádoľního pole pode vsí se jmenuje „Rybníky“. Velký rybník, jehož bývalá hráz je posud znatelná, byl zvláště mezi Pozlovicemi a Podhradím. Pozoruhodnými jsou toliko rybníky v náhorních osadách Petrůvce a Řetechově, které se nazývají obecně „luza“ (sing. fem.) a které byly pravděpodobně již při založení obcí uměle na vlhkých místech vyhloubeny, aby v dobách, kdy nebylo ještě dostatek studnic, nebyla nouze o vodu při hašení požárů. Také se musíme zmíniti o velké vodní údolní přehradě nad lázněmi Luhačovicemi na „kotáre“ pozlovském, která má učiniti přítrž zhoubným povodním v místě a celém dolním Poolsaví. Jinak mnozí občané každé obce mají posud na svých pozemcích miniaturní umělá jezírka, zvaná močidla, v kterých máčejí konopí a len (Václavík, 2005).

Ve Slavičíně jsou dva rybníky, Slavík 1 a 2.

Václavík (2005) uvádí, že léčivé a alkalické minerální vody v Luhačovicích a Provodově, mají patrně příbuzný geologický vznik s kyselkami v Nezdenicích a Pozlovicích. Ve zdejších horách je i hojnost studánek se zdravou pitnou vodou, z nichž některé, např. Sojsínka v listnaté kotlině, zv. „Záchod“ pod horou Komoncem, jsou opředeny rozkošnými pověstmi.

Přírodní ráz kraje je třeba dokreslit poměry komunikačními, které, zejména pokud

se týče silnic, jsou poměrně dobré. Nejdůležitější silnice, vedoucí z Uherského Brodu přes Luhačovice, Loučku a Vizovice, spojuje Vsetín s celým Valašskem. Důležitá je její odbočka z levé strany z Biskupic přes Březnici do Zlína a přes Velký Ořechov a Častkov do Uherského Hradiště. Z pravé strany pak odbočka přes Petřůvku na Slavičín a Vlárský průsmyk (Václavík, 2005).

Silnice až do 2.světové války byly ve stavu poměrně dobrém. Dnes však nevyhovují požadavkům autobusové a automobilové dopravy (Václavík, 2005).

Železniční spojení obstarává místní železniční dráha z Újezdce do Luhačovic, Vlárská dráha z Újezdce přes Bojkovice, Hrádek-Slavičín a přes Vlárku na Slovensko, a lokální dráha z Otrokovic přes Zlín do Vizovic (Václavík, 2005).

Takový je tedy zdejší kraj, který jen z malé části má znaky rovin a úrodných strání, jinak však svým lesnatým porostem, pastvinami, složením půdy je horského rázu jako Moravské Valašsko. Zde bojuje kamení s chlebem, světlo se stínem, tu mnohá, jinak romantická zákoutí svádějí k pesimismu, a četné tektonické průrvy jako by předurčovaly těžké, bolestné zrody a boje všeho (Václavík, 2005).

4.5 Drobné architektonické prvky:

Kromě lidských obydlí můžeme při toulkách po rozsáhlém okolí narazit na menší či větší památníky, jež byly a jsou obrazem každodenního života našeho lidu, duchovní útěchou, povzbuzením pro denní práci, posilou ve vlasteneckém a náboženském cítění, vzpomínkou na lidské oběti tvrdé práce. Podávají nám zprávy o životě prostého lidu v minulosti, o jeho myšlenkovém světě, tužbách, přáních, o touze po spravedlivém životě (Kozubík, 2003).

Již dávno se objevovaly ve vesničkách, u cest i ve volné přírodě kaple, pomníky, kříže, boží muka či obrázky. Často připomínaly živelní pohromy, epidemie, osobní tragédie. Lidé jimi vyjadřovali své vzpomínky na zemřelé, prosby i díkůvzdání za úrodu nebo uzdravení. Byly pro vnímavý a citlivý lid vyhledávaným místem pro odpočinek při celodenní práci na poli, pro májové, mariánské pobožnosti a poutě. Nejvíce takových památek bývalo zasvěcených Panně Marii, sv. Janu Nepomuckému, sv. věrozvěstům, sv. Václavu, sv. Floriánu aj. Dodnes spolu vytvářejí svéráz krajiny, zvyšují její půvab a vyzývají kolemjdoucí: „Postůj malou chvíli, pomodli se za nás, co jsme tragicky odešli z tohoto světa, polož kytičku

k místu našeho skonu, poděkuj za svůj dar života a zdraví. Zamysli se pohledem k nebi nad sebou i nad námi.“ (Kozubík, 2003).

„Nejsme chudí na kulturní hodnoty, naše kultura není nedostatečná, ale nedostatečné je její chápání a oceňování.“ Výstižné hodnocení, jež dvojnásob platí pro nedávnou minulost, ale i současnost. V druhé polovině 20. století to byly nezájem, pasivita a protináboženské smýšlení úřadů, vandalismus zejména v pohraničí a vojenských výcvikových prostorech, kde podobné stavbičky, ba dokonce i velké kaple a kostely sloužily pro průzkumníky a turisty nejen jako topografické objekty na mapách, ale i jako přímé terče vojáků a dělostřelců při vojenských cvičeních. Mnoho památek tak upadlo v beznadějně zapomnění (Kozubík, 2003).

Drobné církevní stavby, např. kaple, kříže, sochy svatých, boží muka aj., vždy dokladovaly snahu věřících farníků zanechat viditelné znamení své víry v Boha. Důvodů pro vznik těchto památek bylo více: vzpomínka na neštěstí, poděkování za pomoc, ale hlavně prosba o další Boží podporu. Tyto myšlenky jsou často zaznamenány formou nápisů na uvedených plastikách (Kadlec a Zapletal, 1997).

Kostely na Valašsku nejsou jen historickými stavbami a památkami. Jsou také tím, co obyvatele vesnic a měst spojuje. V každém kostele nebo kapli, v jejich stavebním slohu, gotickém, barokním, z josefínského období nebo neogotickém či neorománském se odráží dlouhá historie valašského kraje. Nejstarší stavby pocházejí ze 16. století a často stojí na místě ještě mnohem starších, ale už zaniklých kostelů. Na jejich budování se vždy podílely desítky dobrovolníků, kteří pomáhali vozit stavební materiál nebo přispívali do peněžních sbírek (Stoklasa, 2004).

Po území naší vlasti jsou rozesety památníky obětem druhé světové války. Ty monumentální i nejprostší svědčí o obětech, které byly položeny za lepší zítřek našich domovů. Není výjimkou, že mnohdy oběti dvou válek jsou spojeny v jeden výtvarný celek. Ať již monumentální nebo nejprostší památníky rostly do našeho životního prostředí, takže mnohdy unikají naší pozornosti právě proto, že je bereme jako součást svého okolí (Blažková, 1985).

4.6 Letecká bitva:

Letecká bitva, kterou dne 29. srpna 1944 svedly svazy 15. americké letecké armády a německé luftwaffe, byla jednou z největších leteckých bitev nad střední Evropou. Ta její malá část, která se odehrála ve vzdušném prostoru nad Slavičínem, netrvala ani dvacet minut. Aby

to odpovídalo historickému pohledu, je nezbytné chápat ji jako drobnou epizodu v dlouhém a krvavém zápolení II. světové války (Brzobohatý a kol., 1997).

Nad Šanovem byl ve výšce 8.000 m zasažen letoun B-17G č. 096, "BIG TIME". Začal hořet a pak vybuchl a roztrhl se. Zahynulo 9 letců. Padákem se zachránil pouze jediný člen posádky, velitel letadla poručík T. Thomas. Ostatní letci byli nalezeni již mrtví. Mnozí byli velmi zohaveni výbuchem či pádem z výšky. Němci jejich těla sice posbírali, ale přece tu a tam nějaké zbytky lidských těl zůstaly, ty pak našli šanovští občané. Pan Ščuglík ostatky těl pohřbil v malé truhličce pod stromem na kraji lesa nedaleko své samoty. Jeden z letců uhořel v přední části letadla, která dopadla za Šanovem v Jabloní. Jiného těžce raněného letce, který visel padákem na stromě, zastřelil pistolí německý důstojník. Zadní část letadla i s mrtvým tělem zadního střelce seržanta Standridge spadla mezi Šanovem a Kochavcem. Část kormidla dopadla na zem až u osady Valentová pod Kochavcem. Zbytky letadla hořely ještě druhý den. Dva letecké kulometry, úlomky motoru, kabiny a jiné zbytky letadla se nacházejí ve slavičínském muzeu. Různé drobné předměty, rozházené v okolí Šanova, mají dodnes zdejší obyvatelé (Brzobohatý a kol., 1997).

4.7 Dějiny hradu v Brumově:

Brumovský hrad měl v minulých dobách velký význam. Jeho úloha spočívala především ve střežení Vlárského průsmyku, kterým procházela důležitá cesta z Moravy do Uher. Hrad se stal centrem východo-moravské oblasti. Pro jeho stavbu bylo vybráno strategicky výhodné místo na středně vysoké ostrožně na katastru městečka Brumova (pare. č. 1594), která byla na severu oddělena úzkou přístupovou šíjí od okolního pohoří, tzv. Hložeckou skupinou Bílých Karpat. Jedná se o jihovýchodní výběžek vrcholového hřebene s pomístním názvem Židáky (kóta 447 m). Návrší, využitě ke stavbě hradu, bylo podle výsledků archeologického výzkumu osídleno poprvé na sklonku prvního století před naším letopočtem. Tehdy bylo zřejmě na brumovském hradním kopci zbudováno opevněné hradiště, jak nám to potvrdily nálezy keramiky, tak i starší nálezy zlatých mincí, tzv. duhovek (Jemelka, 2001).

Na konci 12. století byla brumovská ostrožna znovu osídlena, souvisí to patrně s rozšiřováním osídlení hornatého Valašska, neboť již v té době máme doloženou existenci řady osad na Slavičínsku a Uherskobrodsku. Můžeme předpokládat, že zde byla postavena

nějaká dřevěná stavba, která se stala přímým předchůdcem pozdějšího kamenného hradu (Jemelka, 2001).

V pramenech 15. a 16. století se všichni držitelé vasalských (manských, lenních) statků na Brumovsku nazývají prostě „manové“; r. 1520 se výslovně uvádí zmínky o dvou manstvích – v Jestřabí (zde měl man i tvrz) a v Mirošově. Jinak se zdá, že pro svůj význam zůstával Brumov ve 14. století převážně v moci českých králů a moravských markrabat. Svědčí o tom aspoň fakt, že na Brumově je doložena přítomnost tehdejšího moravského markraběte (pozdějšího krále a císaře) Karla IV., který tu roku 1342 datoval jednu ze svých listin, (jednalo se o koupi vsi Záhlinic u Hulína) (Jemelka, 2001).

Kolem roku 1468 byl brumovský hrad patrně dobyt vojskem Matyáše Korvína a vzápětí přešla zástava hradu do rukou uherské šlechty Podmanickým z Podmanína, z nichž se Ladislav Podmanický uvádí na Brumově již v roce 1474. Podmaničtí získali nakonec brumovské panství do plného vlastnictví, a to po roce 1500, kdy se Vladislav II. vzdal svého vlastnického práva ve prospěch Jana z Lomnice, Podmaničtí od něj však tato vlastnická práva odkoupili a nechali si je roku 1503 potvrdit panovníkem. Brumov tehdy přestal být královským majetkem a už navždy zůstal vlastnictvím šlechty. Významnými daty se staly pro Brumov roky 1499 a 1500, kdy král Vladislav II. povolil městečku trhy, právo jarmarku, udělil právo hradištské a povolil užívání pečetí (Jemelka, 2001).

Po skončení „kuruckých válek“ ztratil brumovský hrad svůj význam nedobytné vojenské pevnosti, ale zůstal i nadále hospodářským centrem panství. Došlo ke změnám v majetkových poměrech držitelů brumovského panství, jež zůstalo nadále rozděleno na tři části, které patřily Ilésházyům, Waldorfům a Selům (Jemelka, 2001).

Ještě na počátku 20. století měl hrad alespoň přibližně znatelný půdorys, ale již v padesátých letech toho století se z někdy mohutného hradu nad Brumovem dochovala částečně jen jedna bašta, a to ještě díky úpravě z přelomu 19. a 20. století. Hrad postupně chátral, lidé používali jeho prvků jako stavební materiál a postupem času z něj zůstaly jen nevelké ruiny (Jemelka, 2001).

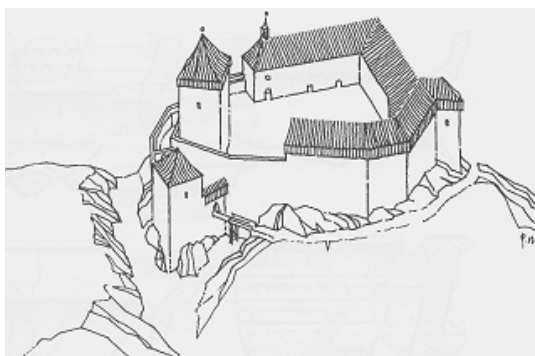
Po skončení archeologického výzkumu, jehož výsledky posunovaly tak historii jižního Valašska hluboko do minulosti, bylo rozhodnuto, že vzhledem ke svému významu dojde k pokusu o rekonstrukci a zachování odkrytých částí hradu. Návrhy úpravy dolního hradu vypracoval arch. P. Šimeček (kulturní akce pro veřejnost) a úpravy horního hradu vypracoval arch. P. Chotěbor (expozice dějin hradu, výstavy), který v současné době bdí nad úpravou a vzhledem Pražského hradu (Jemelka, 2001).

Začátkem devadesátých let se na hrad zapomnělo, další úpravy zůstaly stát a hrad Brumov začal pomalu chátrat. Až koncem roku 1955 se rozjely všechny práce nanovo. O hrad se začala zajímat Valašská nadace, která se zaměřuje na využití volného času a rozšiřování kulturních a duchovních hodnot mládeže. Město Brumov-Bylnice investovalo do složitých oprav hodně financí. Navíc dostala radnice na rekonstrukci hradu dotace od státu a od Okresního úřadu ve Zlíně, respektive referátu kultury (Jemelka, 2001).

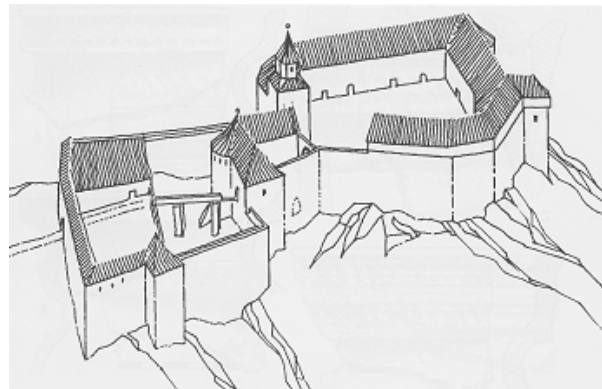
Původně byl hradní areál projektovaný pro účely zábavy, jako třeba zřízení letního kina. Avšak později padl návrh, že horní hrad zůstane zachován ve stylu expozičních úprav a dolní hrad bude znovu využíván ke kulturním účelům. Po různých peripetiích se nakonec v roce 2000 podařilo celou akci rekonstrukce brumovského hradu dokončit a hrad byl téhož roku, 6. května slavnostně otevřen a předán veřejnosti (Jemelka, 2001).

Od zahájení archeologického výzkumu až po dokončení rekonstrukčních prací uplynulo více jak čtvrt století, ale brumovský hrad je jedinou lokalitou v našich zemích, která byla odkryta a prozkoumána archeologicky. A následně pak zabezpečena a zrekonstruována, čímž byla zpřístupněna veřejnosti (Jemelka, 2001).

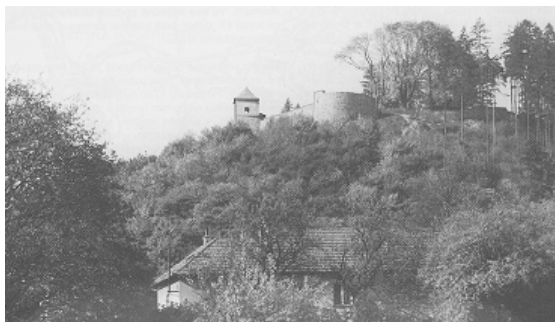
Brumovský hrad je nejvýznamnější historickou památkou našeho regionu. Obyvateli širokého okolí je vnímán jako místo, kde genius loci má mimořádně velký vliv.

Předpokládaný vzhled hradu Brumova ve 14.století.

Předpokládaný vzhled hradu Brumova v polovině 16.století.

Současný stav hradu Brumov

5. VÝSLEDKY PRÁCE:

5.1 jednotlivé obce s charakteristickými prvky:

5.1.1 Slavičín:

Město Slavičín leží v předhůří Chráněné krajinné oblasti Bílých Karpat, na rozhraní Moravy a Slovenska, v jihovýchodní části Valašska. Od severu dotvářejí obraz panoramatu okolní krajiny Vizovické vrchy s nejvyšší horou Klášťov (753 m). Bílým Karpatům na jihu vévodí vrchol Velké Javořiny (970 m) a Velký Lopeník (912 m). Západně zasahuje do Slavičína oblast Luhačovského Zálesí s proslulými lázněmi. Kopcovitý terén odděluje na východě Českou republiku od Slovenska. Nadmořská výška (350 m) a převážně listnaté lesy vytvářejí ve Slavičíně a okolí velmi příjemné klimatické podmínky ke zdravému způsobu života. Spolu se třemi místními částmi Nevšovou, Hrádkem a Divnicemi má dnes 7863 obyvatel (Cekota a kol. 2006).

První písemná zpráva je z r. 1256 v listině olomouckého biskupa Bruna ze Schauenburka. Nejstarší pečeť pochází z r. 1790. Na jejím otisku je postava sv. Vojtěcha (Kadlec a Zapletal, 1997).

5.1.2 Mladotice:

První písemná zpráva pochází z r. 1141 v listině olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka. Obecní pečeť pochází z r. 1720. Na jejím otisku je postava sv. Cecilie, sedící u varhan (Kadlec a Zapletal, 1997).

Obě obce Slavičín i Mladotice spolu odnepaměti velmi těsně souvisely. Již kolem r. 1784 se občané dohodli na společném hospodaření. V r. 1850 obce přijaly společný název »Spojené obce Slavičín a Mladotice« později »Slavičín - Mladotice«. Od r. 1946 se udává jen název »Slavičín« (Kadlec a Zapletal, 1997).

5.1.3 Hrádek na Vlárské dráze:

Poprvé se Hrádek uvádí v r. 1503 jako součást brumovského panství Podmaninských z Podmanína. Na nejstarší obecní pečeti není znak uveden (Kadlec a Zapletal, 1997).

5.1.3.1 Kaple Panny Marie Sedmibolestné

Nachází se v ulici Osvobození, pochází z konce 18. století, uvnitř kaple je umístěn obraz Panny Marie Pomocné a další bohatá výzdoba, ve štítě je nápis: „*Zůstaň stále Matkou lidu svému*“, kaple je zapsaná v seznamu nemovitých kulturních památek pod č. 2074 (Kadlec a Zapletal, 1997).

Kaple je v dobrém stavu, byť jí malinko opadává omítka, ale jen na slunečné straně.

5.1.3.2 Pískovcový kříž

U rozcestí do Šanova, datován: „1812“, vzadu je nápis: „*Gozef Wirba W.D.T.N.B.I.C.*“ U dolního okraje je uvedeno: „*Renovatum Ano 1863*“, dále byl kříž opraven r. 1925 nákladem p. Kabeláže, v r.1992 bylo poškozeno jedno rameno kříže spadlou větví z okolní lípy, kříž byl následně opraven, vandalové rozbili litinový korpus a jeho jednotlivé části byly nalezeny při cestě do Pítína, na kříž byla dosazena nová postava ukřižovaného Krista (Kadlec a Zapletal, 1997).

Kříž je v dobrém stavu, na tmavší pískovec má vliv i blízkost poměrně frekventované silnice mezi Slavičínem a Pítínem s odbočkou na Šanov.

5.1.4 Vrbětice:

Vrbětice jsou obec v údolí řeky Vlárky mezi Vizovskou vrchovinou a Hložeckou skupinou Bílých Karpat, asi 8 km jihozápadně od Valašských Klobouk a 1,5 km jižně od Vlachovic. Nadmořská výška 349 m n. m., v současné době přes 400 obyvatel. Železniční spojení - stanice v Bohuslavicích n. VI., poštovní úřad ve Vlachovicích, stejně tak i farní úřad (Nekuda, 1995).

Vrbětice dle všeho náležely od počátku své existence pod správu brumovského hradu, v čele obce stál fojt a jeho úřad byl dědičný (Nekuda, 1995).

5.1.4.1 Zvonice:

Z významnějších památek se v obci dochovala stará zvonice z konce 18. století, ojedinělá v lidovém stavitelství pro své neobvyklé řešení a půdorys (v současnosti je přenesena do skanzenu v Rožnově p. Radhoštěm, ve Vrběticích stojí přesná kopie). Nedaleko zvonice se údajně nacházel hřbitov českých bratří, kteří měli ve Vrběticích pobývat před obdobím třicetileté války (Nekuda, 1995).

Matýsek (nepub.) ve svých podkladech píše, že dřevěná starobylá zvonička srubové konstrukce na obci (návsí) stojí před čís. 20 a je krytá šindelem; zvonek asi 10kg těžký byl pořízen po 2. svět. válce, když předchozí zvonek podlehl za okupace rekvizici. Ve věžičkové stříšce byly nalezeny doklady, které sem byly při dřívějších opravách uloženy pro budoucí generace, dále tam byl uložen šindel s nápisem provedeným černou tesařskou tužkou: „Jura Vrátník, tesař, v roku 1835 měl rýnský na den, Josef Vrátník purmistr. Jura Švehlák, fojt”.

Při další opravě zvonice v r. 1902, byl vložen do její stříšky ještě další šindel, jehož přední strana byla popsána modrou tužkou, dorsální strana černou tužkou. Text popisek na šindelů je tento: „Krytá r. 1902. Vaňatka tesařem byl. Starosta byl Josef Vaňatka č. 11, Josef Švehlák, radní č. 3” (Matýsek, nepub.).

Dne 13.6.1965 konala se ve Vrběticích veřejná slavnost, při níž byla předána do užívání a údržby MNV nově zbudovaná respektive přebudovaná zvonice, za účasti místního i okolního občanstva. O historii zvonice promluvil znalec dějin a lidové kultury Vlachovska p. Frant. Matýsek, tehdejší provisor vlachovské fary (Matýsek, nepub.).

Nová Vrbětická zvonice byla postavena podle vzoru zvonice staré, ve stejných rozměrech, byla i stejné srubové konstrukce. Památkový úřad v Brně (Jihomoravského kraje) trval na zachování celkového vzhledu původní zvonice. Materiál na její přestavbu respektive generální rekonstrukci poskytli sami občané. Ve věžičce (makovici) byl uložen „pamětní pergamen” ze staré zvonice i nový pamětní zápis (z roku 1965) (Matýsek, nepub.).

Zvonička je v dobrém stavu, je na ní již znát zub času, ale její kouzlo to nijak nekazí, ba naopak.

5.1.5 Šanov:

Obec leží na pomezí Moravy a Slovenska, v chráněné krajinné oblasti Bílé Karpaty, při potoce Rokytenka asi 9 km východně od Bojkovic, v průměrné nadmořské výšce 415 m (Nekuda, 1995).

Šanov nemá přímé železniční spojení, nejbližší zastávka je Hostětín na Vlárské dráze. Obec leží blízko slovenské (dříve uherské hranice), proto zde bývala v minulém století pohraniční celní stráž a rovněž za protektorátu, v letech 1939—1945 německá finanční stráž. Ve starších pramenech (do r. 1890) se obec nazývá také Šánov, německy pak Scha-now nebo Schonau (Nekuda, 1995).

Po správní reformě v r. 1850 patřil Šanov pod soudní okres Valašské Klobouky, od r. 1870 pak pod soudní okres Uherský Brod. V r. 1905 se stal součástí nově vytvořeného

soudního okresu Bojkovice. Po osvobození (1. května 1945) vznikl v obci MNV, který po rozpadu soustavy soudních okresů patřil v letech 1949—1960 pod ONV Valašské Klobouky, od r. 1960 pod ONV Gottwaldov. Při integraci v r. 1980 se Šanov stal součástí města Slavičína, kterou byl až do r. 1992, kdy se opět osamostatnil (Nekuda, 1995).

První písemná zmínka o Šanově je z r. 1261, kdy je jmenován ve výčtu majetku nově založeného vizovického kláštera Smilheimu (Nekuda, 1995).

5.1.5.1 Památník obětem 1. a 2. světové války

Při silnici poblíž budovy ZŠ stojí památník obětem 1. a 2. světové války. Památník je zhotoven ze žulového pískovce. Jsou na něm dvě pamětní desky padlých (Blažková, 1985).

Tento památník je v dobrém stavu. Směrem k hranicím je v lesích pravý památník, jež není nijak dokumentován, ví o něm pouze několik osadníků, kteří o něj zároveň pečují. Tento památník je vytvořen z části leteckého motoru, který zde našli lidé po letecké bitvě.

5.1.6 Rokytnice:

Obec se nachází v údolí potoka Rokytenky asi 4 km jihovýchodně od Slavičína, v chráněné krajinné oblasti Bílé Karpaty, v průměrné nadmořské výšce 358 m (Nekuda, 1995).

Ve všech starších pramenech se uvádí název Rokytnice, který se užíval až do r. 1910. Rovněž na staré obecní pečeti se znakem krojidla, ruchadla a věnce obilných klasů je nápis „Představenstvo obce Roketnice“. V německých pramenech a za protektorátu se název psal Roketnitz (Nekuda, 1995).

Rokytnice leží na komunikaci Bojkovice-Brumov, nemá však přímé železniční spojení — nejbližší zastávka je ve Slavičíně (Nekuda, 1995).

Od r. 1850 patřila Roketnice pod soudní okres Valašské Klobouky (okresní hejmanství Uherský Brod), r. 1905 byla připojena k nově vzniklému soudnímu okresu Bojkovice. Místní národní výbor, který v Rokytnici vznikl po válce spadl po zrušení soudních okresů v r. 1949 pod ONV Valašské Klobouky a po územní reorganizaci v r. 1960 pak pod ONV Gottwaldov. Od r. 1980 je Rokytnice místní částí města Slavičína, spadá tedy pod MěstNV Slavičín a Okresní úřad Zlín (Nekuda, 1995).

První písemná zpráva o obci pochází z r. 1503, kdy se uvádí jako součást brumovského panství Podmanických z Podmanína. Na nejstarší obecní pečeti znak nebyl uveden (Kadlec a Zapletal, 1997).

V obci je chráněná kulturní památka — kamenný kříž s plastickým dekorem z r. 1861 (v Ústředním seznamu nemovitých kulturních památek evidován pod č. 2062). (Nekuda, 1995)

5.1.6.1 Kamenná soška sv. Jana Nepomuckého

Na návsi, stojí na pískovcovém podstavci, poškozena při vichřici a následně opravena (Kadlec a Zapletal, 1997).

Tato soška je v dobrém stavu.

5.1.6.2 Zděná boží muka

U školy, na čelní straně ve výklenku je umístěna soška Panny Marie, po stranách jsou plastiky svatých, na pravé straně soška sv. Floriána (Kadlec a Zapletal, 1997).

Boží muka jsou v dobrém stavu, ve vázičce jsou bohužel jen umělé květiny.

5.1.6.3 Památník obětem 1. světové války

Vedle budovy MNV na návsi je umístěn památník obětem 1. světové války. Tvoří jej čtyřhranný vysoký sloup. Na sloupu jsou vytesaná jména oběti a nápis: "Nevinně padlým hrdinům v dále naše poslední čest. Proti své vůli životy jsme dali, svobodné vlasti jsme se však nedočkali". Pod tímto nápisem jsou uvedena jména oběti 2. světové války (jeden padl ve Španělsku, dva ve Slovenském národním povstání). Autorem památníku je firma V. Semerád a spol. Olomouc. Památník byl odhalen v r. 1931 (Blažková, 1985).

Památník je v dobrém stavu.

5.1.7 Kochavec:

Asi 3km jižně od obce Jestřabí leží hospodářský dvůr Kochavec. V těchto místech stávala ve středověku osada Kochavice nebo též Kuchavice, která však byla již v 16. století opuštěna. I když se osada sama objevuje v písemných pramenech až velmi pozdě, na počátku 16. století, jde nepochybně o starou osadu, související se vznikem královského hradu Brumova, která byla zároveň manským statkem, vázaným na služební poměr k hradu (Nekuda, 1995).

5.1.7.1 Kaple Cyrila a Metoděje

Osadou Kochavec, jež vždy patřila do farnosti štítenské, údajně ve středověku procházela obchodní stezka z Moravy do Uher a podle pověsti po ní prý kráčeli v 2. polovině

9. století i věrozvěstové Cyril a Metoděj. Zdejší obyvatelé si na začátku 20. století postavili na horním konci osady kapli, kterou věrozvěstům zasvětil farář P. Alois Filip v roce 1910. Od té doby zde bývá zpravidla 1. neděle v červenci známá cyrilometodějská pouť. Kaple však nevydržela ani 100 let, protože byla postavena na chatrných základech. Díky štedrosti bývalých občanů z Kochavce a také darům všech farníků, různých firem a institucí se podařilo v roce 1998 za pouhých 5 měsíců postavit kapli novou, přesnou repliku kaple původní. Na poutí 5. července 1998 novou kochaveckou kapli vysvětil farář P. O. Bystrzycki (Kozubík, 2003).

Matýsek (nepub.) ve svých podkladech napsal, že u někdejšího dvora (panského) na Kochavci, stával pouze dřevěný kříž. Majitelé rozparcelovaného dvora – Slováči z Horní Suče – rodina Tarabusova Latinova a Maršálkova, vybudovali si zde vlastní kapli, zasvěcenou Panně Marii Lurijské a sv. bratřím Cyrilu a Metodějovi. Kaple byla posvěcena 9. října 1910. Při slavnosti kázal P. Ondřej (Andrej) Hlinka, tehdy maďarskými četníky za národní činnost persekovaný a kapli benediktoval a poprvé v ní celebroidal probošt Ant. Cyril Stojan.

Kaple je velmi dobrém stavu.

5.1.8 Jestřabí:

Obec je vzdálena asi 1,5 km od 3títné nad Vlání západním směrem. Leží v údolí potoka, pravobřežního přítoku Vlary. Nadmořská výška osady je kolem 316 m, v současné době má obec kolem 580 obyvatel. Původ názvu od slova jestřáb, manská osada k brumovskému hradu, obyvatelé sloužili jako příslušníci ozbrojené čeledi královského hradu (obdobně název Sokolnice a nebo slovenské Dravce) (Nekuda, 1995).

5.1.8.1 Pískovcový kříž

Pískovcový kříž s robustním korpusem, na místě někdejšího dřevěného kříže na návsi, s nápisem: „Pochválen buď Ježíš Kristus“ „Věnováno ku cti a chvále boží od zbožných občanů L.P. 1906.“ Při svěcení v pondělí svatodušní v r. 1906 kázal kooperátor P. Rýc (Matýsek, nepub.).

Kříž je v dobrém stavu, jen jsou na něm znát stopy blízkosti hlavní silnice.

5.1.9 Štítná nad Vlárí:

Štítná nad Vlárí je střediskovou obcí místního významu, ležící na pravém břehu řeky Vlárý jihozápadně pod masívem Hložecké skupiny Bílých Karpat, asi 8 km jihozápadně od Valašských Klobouk. Nadmořská výška se pohybuje kolem 320 m, v současné době zde žije kolem 2 300 obyvatel. Název odvozen pravděpodobně od slova štít (Schild), štítonoš — osada s manskou příslušností k brumovskému hradu, příslušníci ozbrojené hradní družiny (Nekuda, 1995).

Historické názvy obce: r. 1464 v Ščitné, 1520 — ves Ssczitnau, 1780 — ze vsi Sstitney, 1671 - Ssczytna, 1751 - Stietina, 1846 - Stittna, Ščitna, od roku 1872 používán dnešní název Štítná (Nekuda, 1995).

Štítná tak patřila mezi první obce na jižním Valašsku, kde vymizela původní dřevěná zástavba. Od druhé poloviny 19. století byla ve Štítné zavedena výroba potaše z bukového popela pro potřeby skláren v Sidonii a ve Štěpáně, která vzala zasvě spolu s konečným zánikem těchto podniků za hospodářské krize v období první republiky (Nekuda, 1995).

Z významnějších staveb a památek jsou v obci památkově chráněny stavba kostela sv. Josefa a socha sv. Jana Nepomuckého ze 30. let 18. století. Na levém břehu Vlárý ve trati „Hradištko“ jsou patrné zbytky původního opevněného feudálního sídla ve Štítné (sídlo mana brumovského hradu). Jádru tvrziště mělo oválný půdorys o průměru kolem 20 m a obeháno bylo příkopem přes 3 m hlubokým, před nímž byl ještě navršen val, na konci minulého století ještě 3 m vysoký. Při výstavbě železniční trati Vlárské dráhy došlo ke značnému poničení zbytků tvrziště (Nekuda, 1995)

5.1.9.1 Boží muka

Stojí mezi prvními domky vedle cesty směrem od sousední Bylnice. Jsou nejstarší stavební památkou připomínající vítěznou bitvu Štítnanů s hordou uherských povstalců. Janeček do kroniky zapsal (1922): „V trati Mezicestí uhodili Štítnané svými selskými i střelnými zbraněmi na Kuruce a porazili je. Po boji bylo mnoho povstalců uherských mrtvo na místě, ale Štítnaští je pochovali do hluboké šachty i hrobů jednotlivých. Na památku zde vystavěli boží muka dosud stojící.“ (Kozubík, 2003)

Kamenná mohylka doznala během času několika změn. Místo zasklených obrázků pod stříškou byly umístěny reliéfy s křesťanskými motivy zhotovenými restaurátorem Janem Bařinkou z Popova. Kamenný kvádr byl před několika lety omítnut a obílen vápnem, nedávno však památkáři uvedli vše do původního stavu (Kozubík, 2003).

Boží muka jsou ve velmi dobrém stavu.

5.1.10 Brumov:

Město ležící v údolí říčky Brumovky v Bílých Karpatech, v nadmořské výšce kolem 330m, ve vzdálenosti 5 km jižně od Valašských Klobouk (Nekuda, 1995).

Brumov a jeho okolí náleží do chráněné oblasti Bílé Karpaty, vyhlášené v roce 1980. Za pozornost stojí výskyt vzácné razilky smrduté a různých druhů vstavačů v Hodňovské dolině, dále zbytek lužního lesa na řece Vláře u Bylnice (Nekuda, 1995).

První písemná zpráva o Brumově pochází z roku 1255, kdy je na zdejším hradě uváděn královský kastelán Smil z rodu pánů z Obřan, jeden z předních velmožů z blízkého okruhu panovníka, krále Přemysla Otakara II (Nekuda, 1995).

Nejstarší matrika od roku 1634, další shořely při požáru v roce 1750, o faře jsou první zprávy až na počátku 19. století, ač nelze pochybovat o její starší existenci (Nekuda, 1995).

Obecní pečeť dochována z roku 1603, ve znaku města je branská mříž (barvy — zlatá mříž na červeném podkladě) (Nekuda, 1995).

5.1.10.1 Sousoší sv. Trojice

Brumovské náměstí krásí tři honosné kamenné sochy.

Prostřední představuje **sv. Trojici** z roku 1777 a nese nápis: „In coelo et in Universa terra sit laus honor et Gloria Deo triuno sempiterno". V češtině tento nápis znamená: „Na nebi a na celé zemi budiž chvála, čest a sláva Bohou trojjedinému věčnému" (Jemelka, 2001).

Na sever od této sochy stojí socha **sv. Gottharda** s nápisem: „*Gloriae beati Gotthardi offert Joannes Schenk parochus Brumoviensis - Slávě blahoslaveného Gottharda věnuje Jan Šenk, farář brumovský*". Tato socha byla postavena v roce 1773 (Jemelka, 2001).

Na jižní straně náměstí Brumova stojí socha **sv. Floriána**, která byla zbudována v roce 1775 a nese nápis: „*O svatý Floriane mniesta tohoto ctný patrone, ochraň nás od ohně 1755*".

Všechny tři sochy byly zbudované, postavené a darované farářem Janem Baptistou Schenkem, který v Brumově působil od roku 1758-1798 (Jemelka, 2001).

Sousoší jsou v dobrém stavu.

5.1.10.2 Památník obětem

Na náměstí M. Synkové při silnici stojí památník obětem 1. a 2. světové války. Památník tvoří pískovcové kvádry. K přední části památníku je připevněna černá žulová

deska se jmény oběti 2. světové války. Autorem pamětní desky obětem 2. světové války je Fr. Sába, výrobce Fr. Janáč, pracovník OPS v Brumově-Bylnici (Blažková, 1985).

Památník je v dobrém stavu.

5.1.11 Bylnice:

Původně samostatná obec, ležící 2km jižně od Brumova, na levém břehu Brumovky při soutoku s řekou Vlárrou, důležitá křižovatka obchodních cest a vstupní brána do Vlárského průsmyku z moravské strany. Od roku 1964 spojena s Brumovem pod názvem Brumov-Bylnice. Nadmořská výška 315m (Nekuda, 1995).

Bylnice, stejně jako Brumov a celá oblast Vlárského průsmyku náleží do chráněné krajinné oblasti Bílé Karpaty, zvláštností je zbytek vodního lužního lesa, který se uchoval na řece Vláře na katastru Bylnice (Nekuda, 1995).

5.1.11.1 Zděná zvonice

V Bylnici byla neznámo kdy postavena zděná zvonice, pro kterou byl v roce 1920 zakoupen zvon na památku padlých v I. světové válce za Kč 1 200,- (Jemelka, 2001).

Zvonice je ve velmi dobrém stavu.

Některé „kapličky“ podržely své místo od nepaměti, většinou však vznikaly od konce minulého století (19. století). Provedeny jsou ze dřeva s ochranným sklem a na nepatrné výjimky chovají obrázek Panny Marie tištěný na papíře (Matýsek, nepub.).

6. ZHODNOCENÍ:

O zdejších kraji psalo a píše o různých památkách několik autorů. Někteří obsáhli určité město a nejbližší okolí, přičemž zachytili nejrůznější památky, kostely, kapličky, kříže a jiné. Někteří zachytili krajinu, její vývoj a současnost, jiní zase psali o genu loci kraje.

Ve své práci jsem použila od každého autora určitou část, která patřila do oblasti mé bakalářské práce.

Krajina je v tomto kraji velice pěkná, ale najdou se i místa, kde je člověku do pláče. Kdysi krásně zalesněné hory dnes mají několik úplně holých míst. Tato místa byla vykácena a nové stromy nebyly nasazeny. Krajina tak dost trpí, vzhledově, ale hlavně jsou okolní stromy méně odolné silným větrům a stromy se lámou. V neposlední řadě jsou velký zásahem i průmyslové zóny a neustálé rozšiřování pozemních komunikací.

Celkově by se dalo říci, že památky jsou ve zdejších kraji v dobrém stavu, jen u některých je vidět částečně opadaná omítka a to zejména na straně orientované na jih. Omítka, nebo barevný nátěr postupem času tmavnou, důsledkem znečištěného ovzduší. Zabránit se tomu ale nedá.

Tyto drobné stavby v jiných regionech hodně utrpěly v době válek. Vojáci je používali jako cvičné terče. I když už dnes jako terče pro vojáky neslouží, stávají se terči pozornosti pro vandaly, kteří tyto památky úmyslně poškozují a ničí.

O většinu památek je pečováno a provádí se nejrůznější opravy, aby zůstaly zachovány původní stavby, materiál, obrázky nebo kresby. Pečují o ně lidé, kteří spravují tyto památky po celém okolí, nebo lidé co uctívají tyto objekty.

7. ZÁVĚR:

Celý náš život nás obklopuje blízké okolí a přírodní krásy aniž by jsme si tuto skutečnost uvědomovali a vnímali ji jako součást sebe sama. Ve školách se již od mala učíme zeměpis, poznáváme okolí svého domova, ale až teď, při psaní této bakalářské práce si uvědomuji do hloubky kudy denně procházím nebo projíždím. Nezaměnitelné rysy Bílých Karpat, hory, lesy, barevné louky,...to vše umocňuje genius loci tohoto místa, místa kde jsem se narodila.

Přidají-li se drobné stavby jako například kostely, kapličky, zvoničky, kříže, svaté obrázky a pomníčky, dotvoří tak ráz krajiny, vyzdvihnou určitá místa, dodají jim na důležitosti a místy se jeví až jako tajemné a kouzelné.

Kaplička stojící opuštěně v poli v nás vyvolá určité pocity...první zavládne smutek, že je tu tak opuštěná, v okolí prázdno, ale poté přijdou otázky na to, jak vznikla, kdo ji postavil, jakých obřadů a výpravných cest byla svědkem.

Stejně tak svaté obrázky... stojí někde v kraji, v poli, na okrajích cest. Říkají nám, že je tu lidé postavili aby za něco prosili Pána Boha - za uzdravení, za úrodu, za rodinu a své blízké, nebo za něco poděkovali. Dali do nich svou lásku a pokoru k tamnímu kraji a doufali v jejich pomoc.

Byly neodmyslitelnou součástí jejich života a měly by se stát i součástí našeho života. Častokrát je nevnímáme. Občas víme že jsou, a jen některá se stanou naší součástí a my si k nim vybudujeme určitý vztah, pouto a jsme schopni porozumět vzkazu našich předků, pro které bylo toto místo určitou nadějí a stalo se tak součástí nejenom místa, ale i samotných obyvatel. Najdou se však i tací, kteří tyto památky úmyslně poškozují a ničí. Samotnou památku ničí i čas, jejich stáří je víc a víc znát a někdy spadne i nějaká ta větev z okolního stromu popřípadě celý strom a památku poškodí. Naštěstí jsou mezi námi lidé, kterým jejich osud není lhostejný, starají se o ně a vracejí jim tak jejich kouzlo, jejich neodmyslitelný význam jaký měly dříve. Matýsek (nepub.) napsal, že „kapličky“ se staly součástí života Valašska a jejich zánikem by kraj zevšedněl „a světlo boží jakoby pohaslo“.

Dnes se staví už jen kříže a pomníčky při cestách, kde zemřeli lidé nešťastnou náhodou. Víra člověka v přírodu a ve význam kraje už bohužel není tak silná, aby tyto kříže vznikly jako prosba v lepší život a bezpečnější putování lidstva.

Na slavičínku bývalo nejčastějším povoláním miškářství nebo-li zvěrokleštictví. Ale ani to nedokázalo uživit veškeré místní obyvatelstvo. Lidé začali z tohoto chudého kraje

postupně odcházet za prací. Nemohlo je zadržet ani zemědělství jelikož je zde velké množství svažitého terénu. Říkávalo se: „počátek kamení, konec chleba“.

Nezůstalo ani sklářství v Sidonii, které zaniklo při hospodářské krizi koncem 30.let 20.století. Avšak lidé, kteří zde zůstali, dali nám všem možnost poznat tento kraj v plné jeho kráse i krutosti. Ukázali nám, že život a víra v rodný kraj může být silná a překonat jakoukoliv překážku. Krajina a drobná architektura v ní dávaly a dávají určitý podklad pro místní obyvatelstvo, ovlivňují jejich mentalitu, rozhodnutí, jejich činy a vnímání určitých věcí.

Jsme zasazeni do této krajiny jako staré stromy, aniž by jsme si tuto skutečnost uvědomovali. To nás formuje a tvaruje tak, abychom se stali její součástí a těžili z historických vzkazů, které nám tímto dává. Měli bychom se jí naučit vnímat, být její součástí, vážit si toho, co nám zanechala a mnoho let chránila. Najít v nich poučení abychom mohli být lidé, kteří věří v sebe sama. Věřit v genius loci tohoto místa...

8. POUŽITÁ LITERATURA :

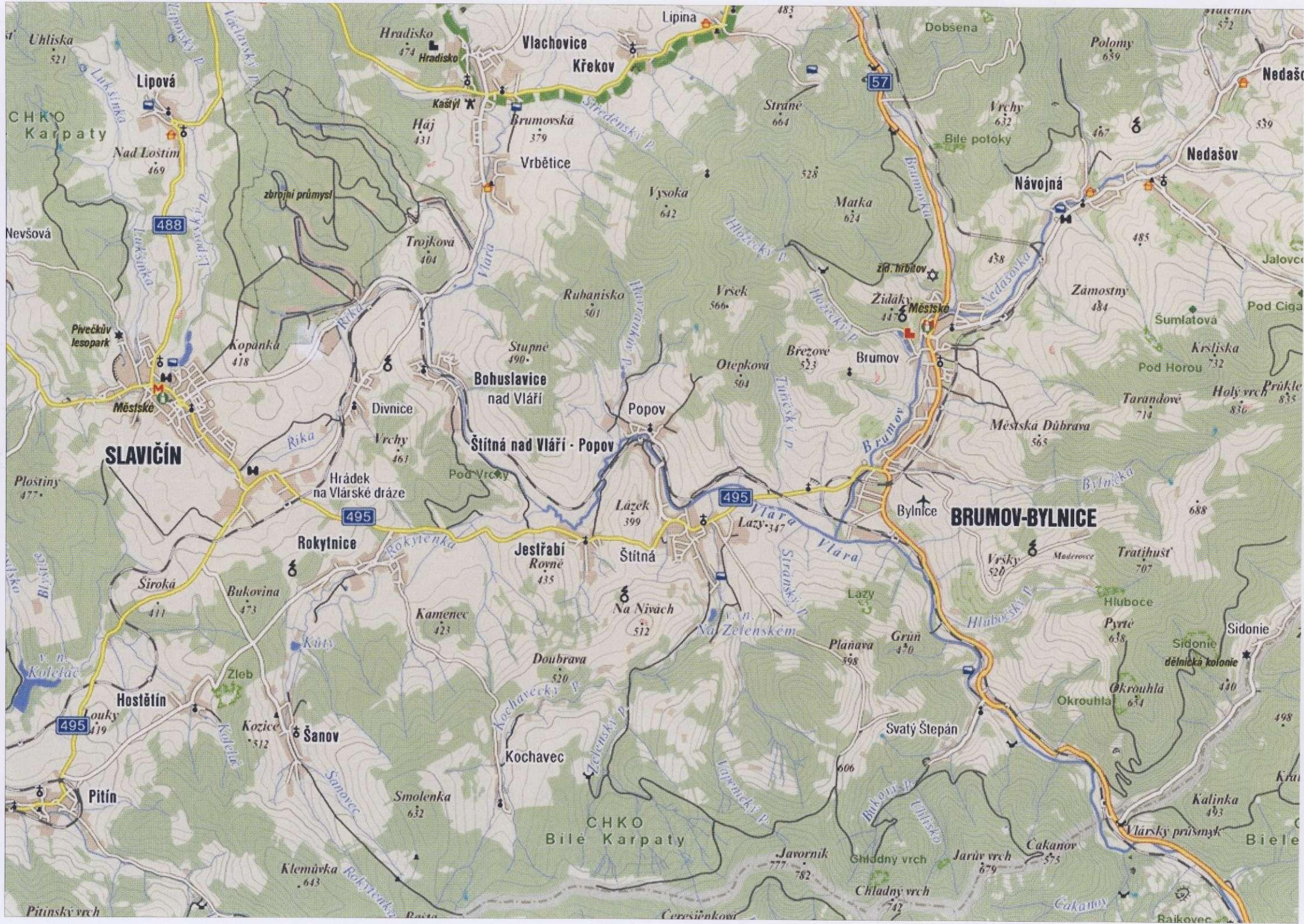
- Blažková H. 1985. Přehled památníků obětem 2. světové války v okrese Gottwaldov, 44 s.
- Brzobohatý D., Horák L., Bača M., Havlín V. 1997. Letecká bitva nad Slavičínem, ELTISK, Uherský brod, 145 s.
- Cekota V., Florešová I., Hlavica L., Kadlec M., Malíková E., Pokluda Z., Rumlíková M., Slámečka L., Slovák F., Studeník P., Ščuglík J. 2006. Slavičín v minulosti a současnosti, LV Print, Uherské Hradiště, 219 s.
- Jemelka R. 2001. Historie a současnost města Brumov – Bylnice, tisk Jiří Kovář, 31 s.
- Kadlec M. a Zapletal B. 1997. Historie kostela a farnosti sv. Vojtěcha, ATELIER IM, Zlín, 148 s.
- Kozubík V. 2003. Pod Javorníkem, Památná místa valašské obce Štítná nad Vláří a okolí, Technika, spol. s.r.o., 55 s.
- Matýsek F. 1963. Podklady pro knihu, strojem opsal prof. Bedřich Havlíček, 20. ledna 1989, v Českém Těšíně (v přípravě)
- Nekuda V. 1995. Zlínsko, Spektrum, Brno, 783 s.
- Norberg-Schulz Ch. 1981. Genius loci. Academy Editions, London, p.218
- Stoklasa R. 2004. Kostely na Valašsku, public ART, Rožnov pod Radhoštěm, 124 s.
- Václavík A. 2005. Luhačovské zálesí, Atelier IM, Luhačovice, 873 s.
- Vencálek J. 2004. Zlínský kraj - Genius loci, Repronis Ostrava, Ostrava, 202 s.

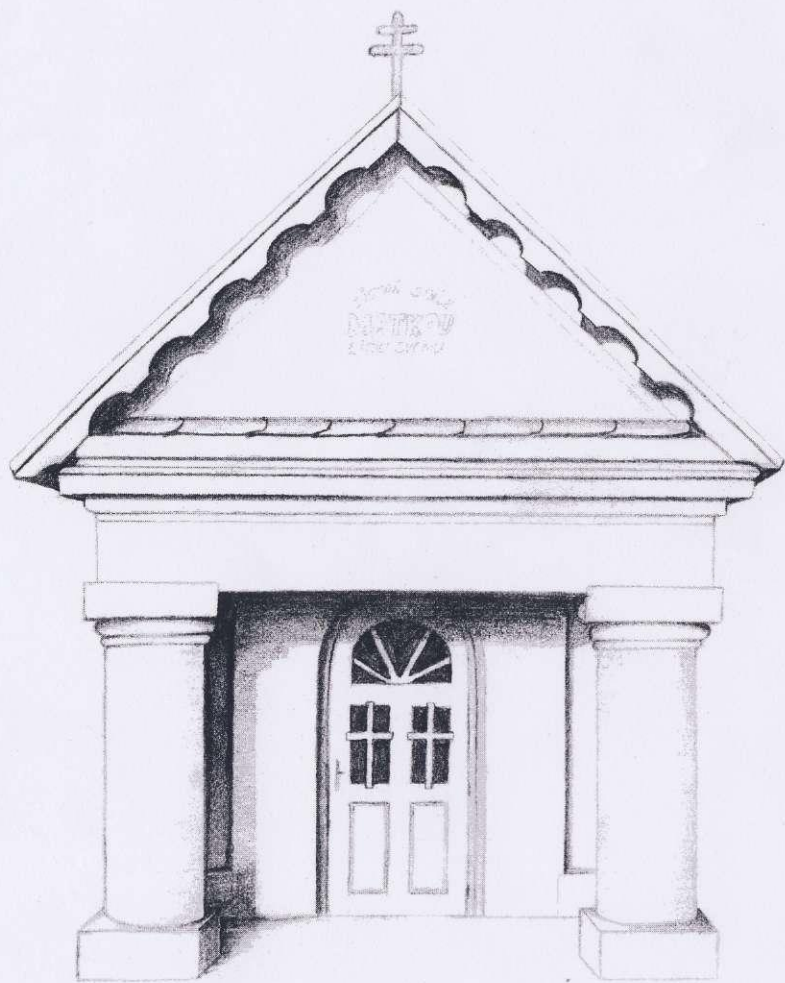
Autoři fotografií:

obrázek strana 2. č.1-4. letecký pomník, foto autor práce

obrázek str. 9. Okolí slavičínska. Z knihy Slavičín v minulosti a současnosti

obrázky str. 15. Hrad Brumov. Z knihy Historie a současnost města Brumov – Bynice

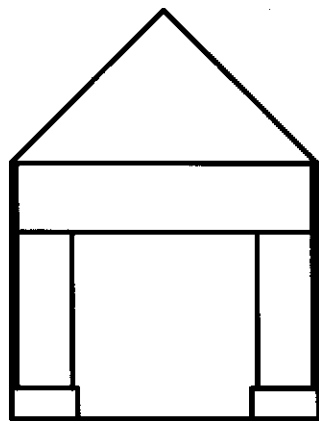
a

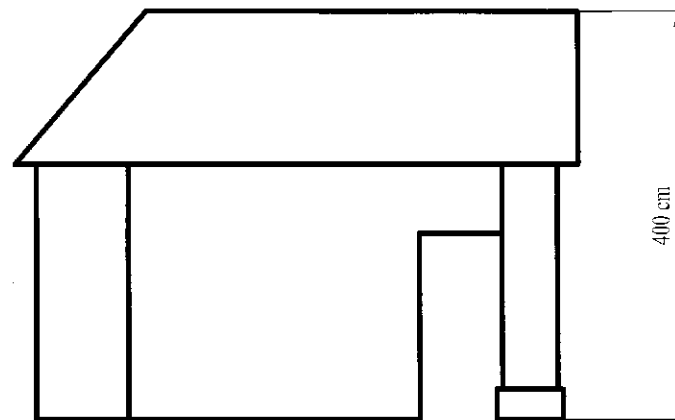
b

1.1 a Kaple Panny Marie Sedmibolestné Slavičín

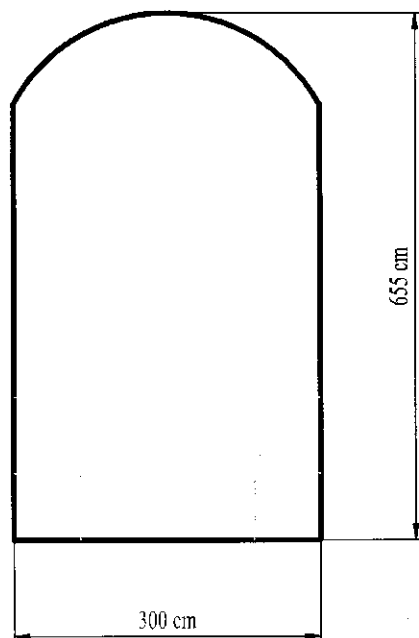
1.1 b Mapa

a

b

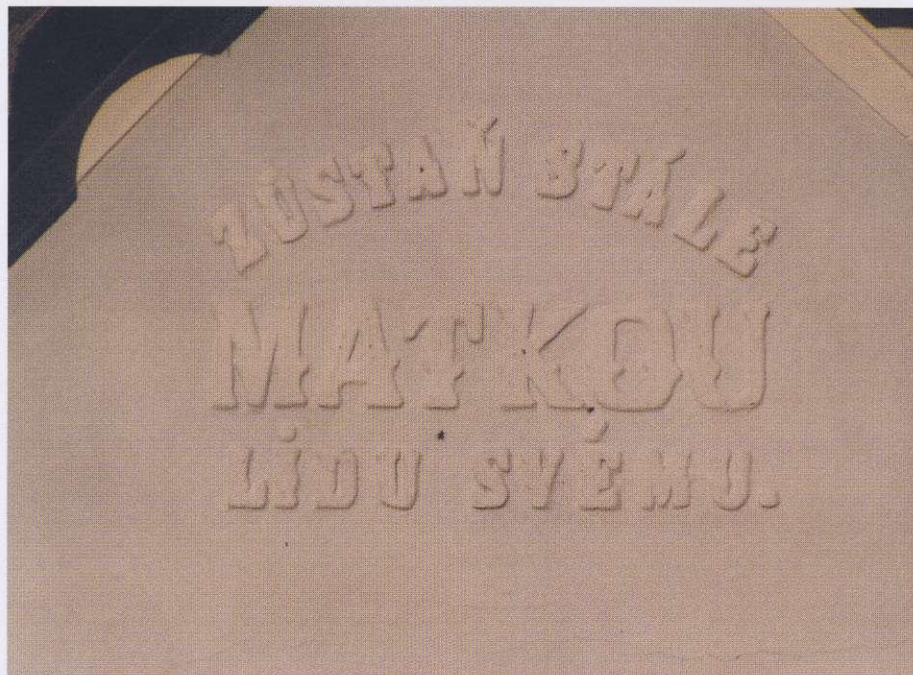
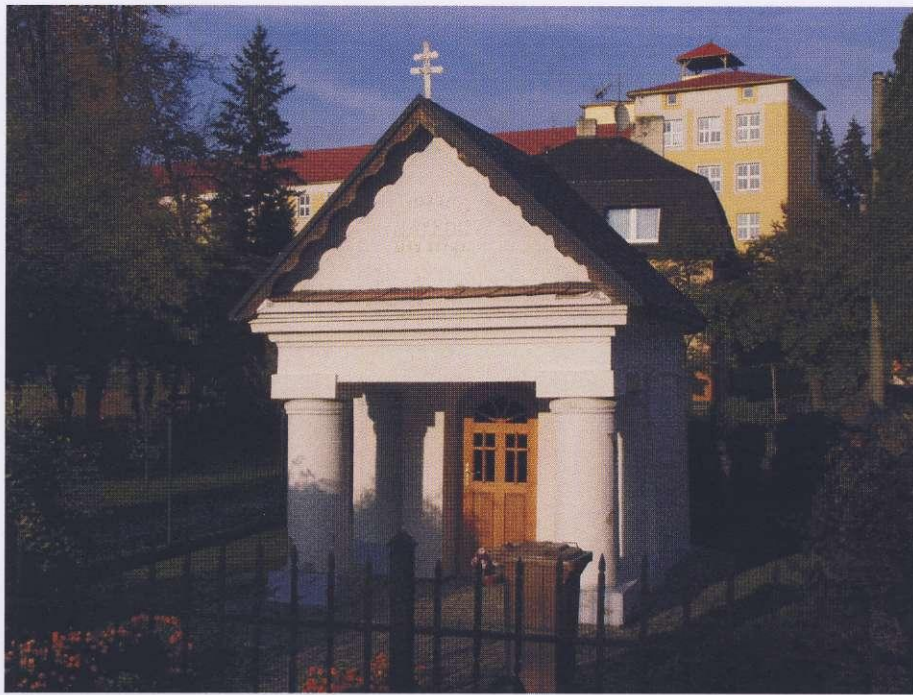
c

1.2 a pohled čelní

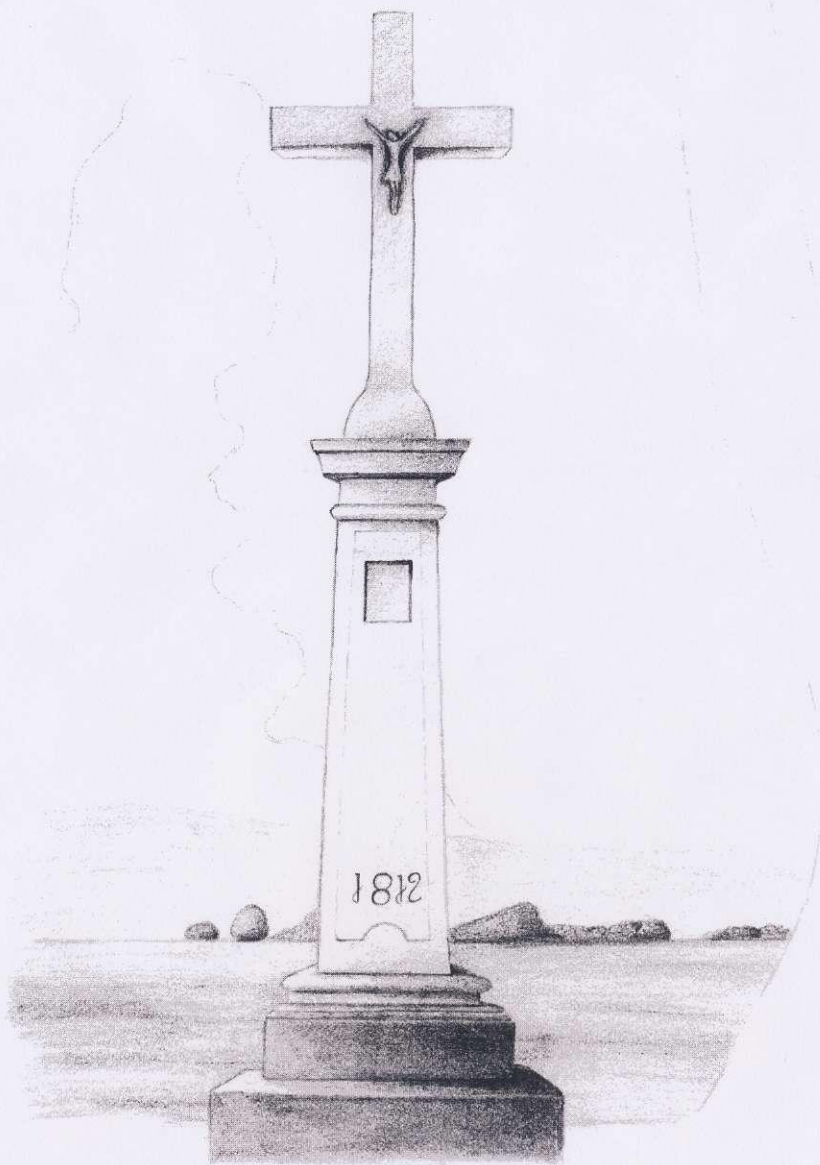
1.2 b pohled boční

1.2 c půdorys

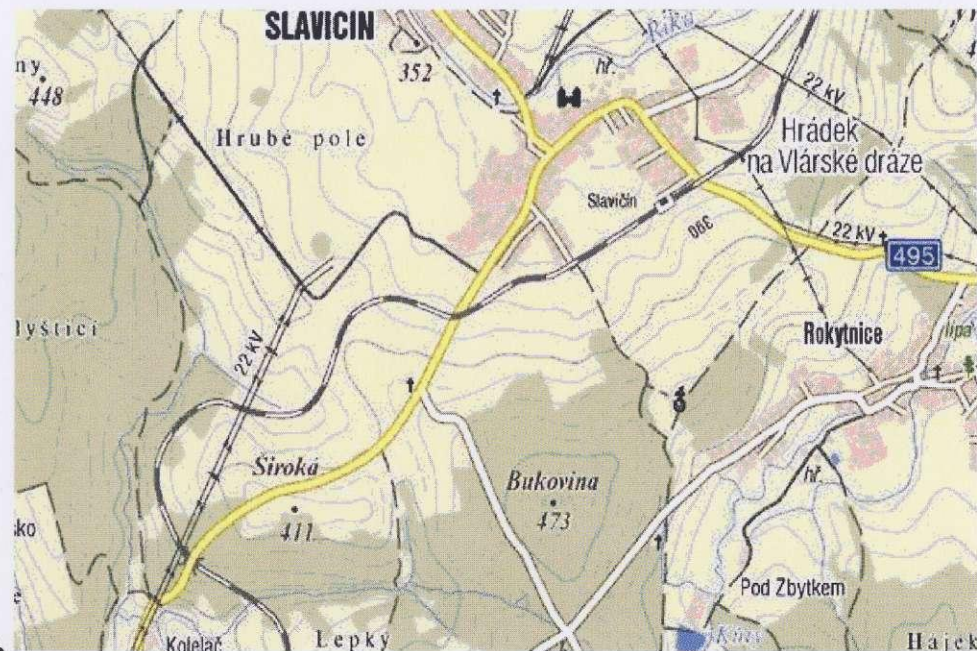
měřítko : M 1 : 50

1.3 Kaple Panny Marie Sedmibolestné Slavičín

a

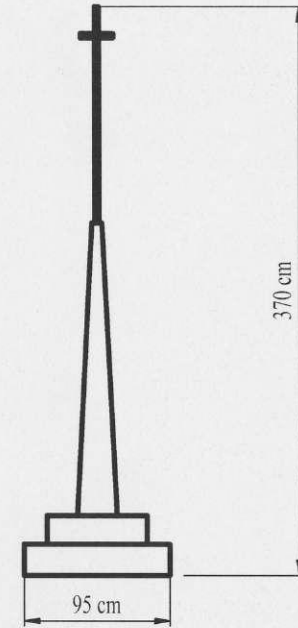
b

2.1 a Pískovcový kříž Slavičín-Hrádek

2.1 b Mapa

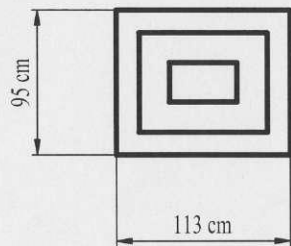

a

b

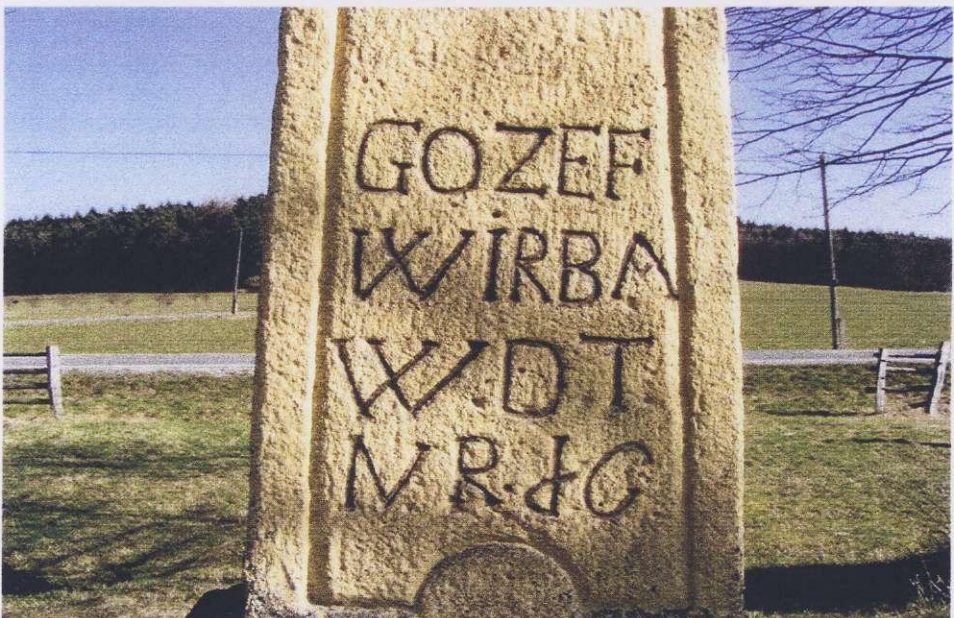
c

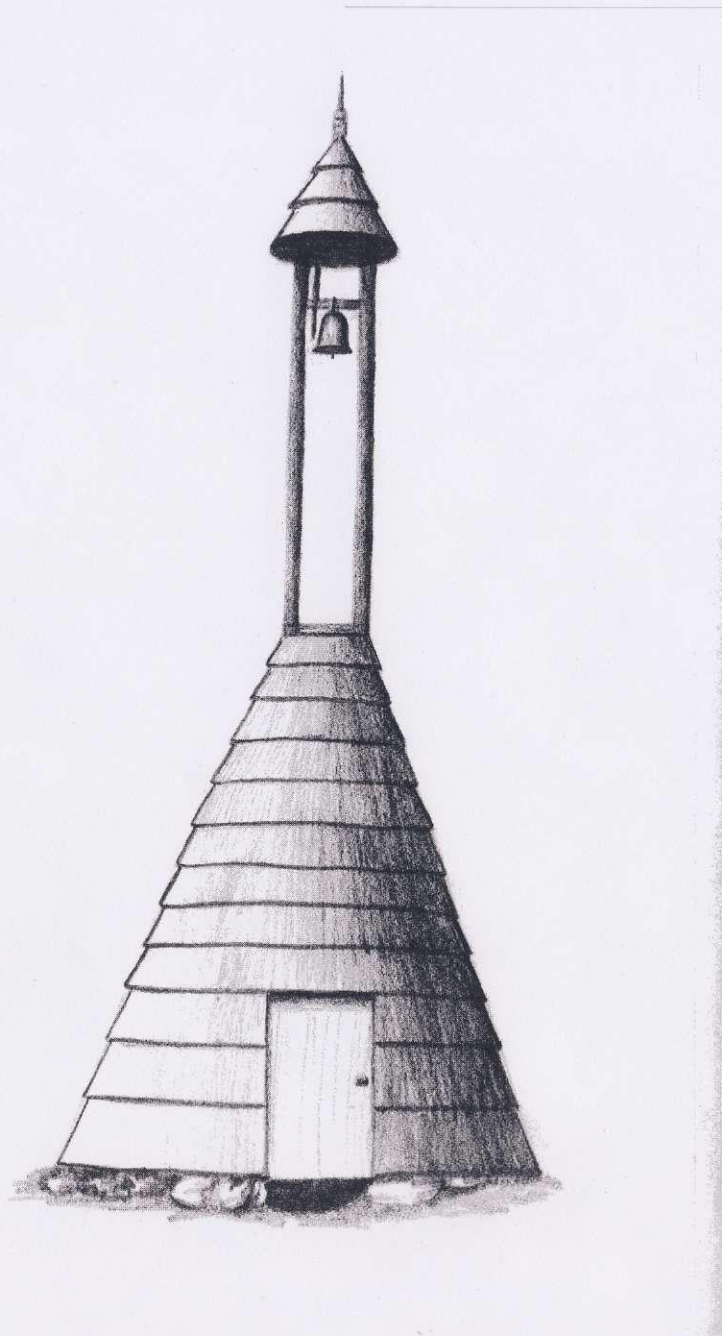
2.2 a pohled čelní

2.2 b pohled boční

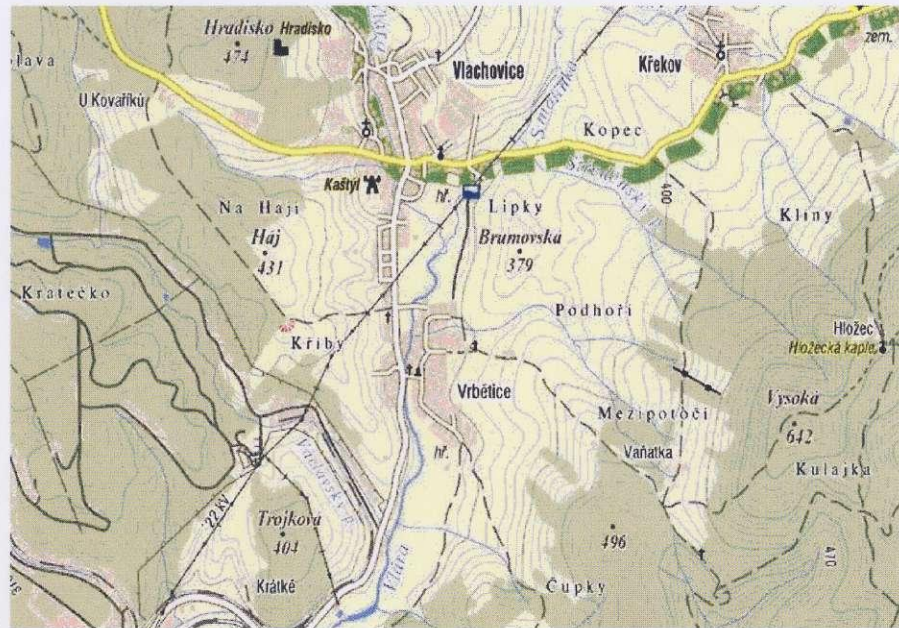
2.2 c půdorys

2.3 Pískovcový kříž Slavičín-Hrádek

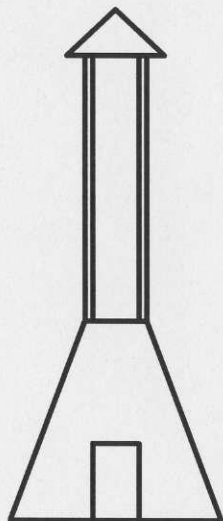
a

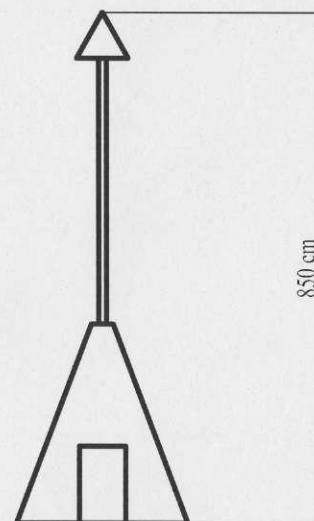
b

3.1 a ZVONIČKA VRBĚTICE

3.1 b Mapa

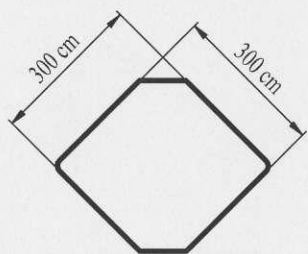

a

b

c

3.2 a pohled čelní

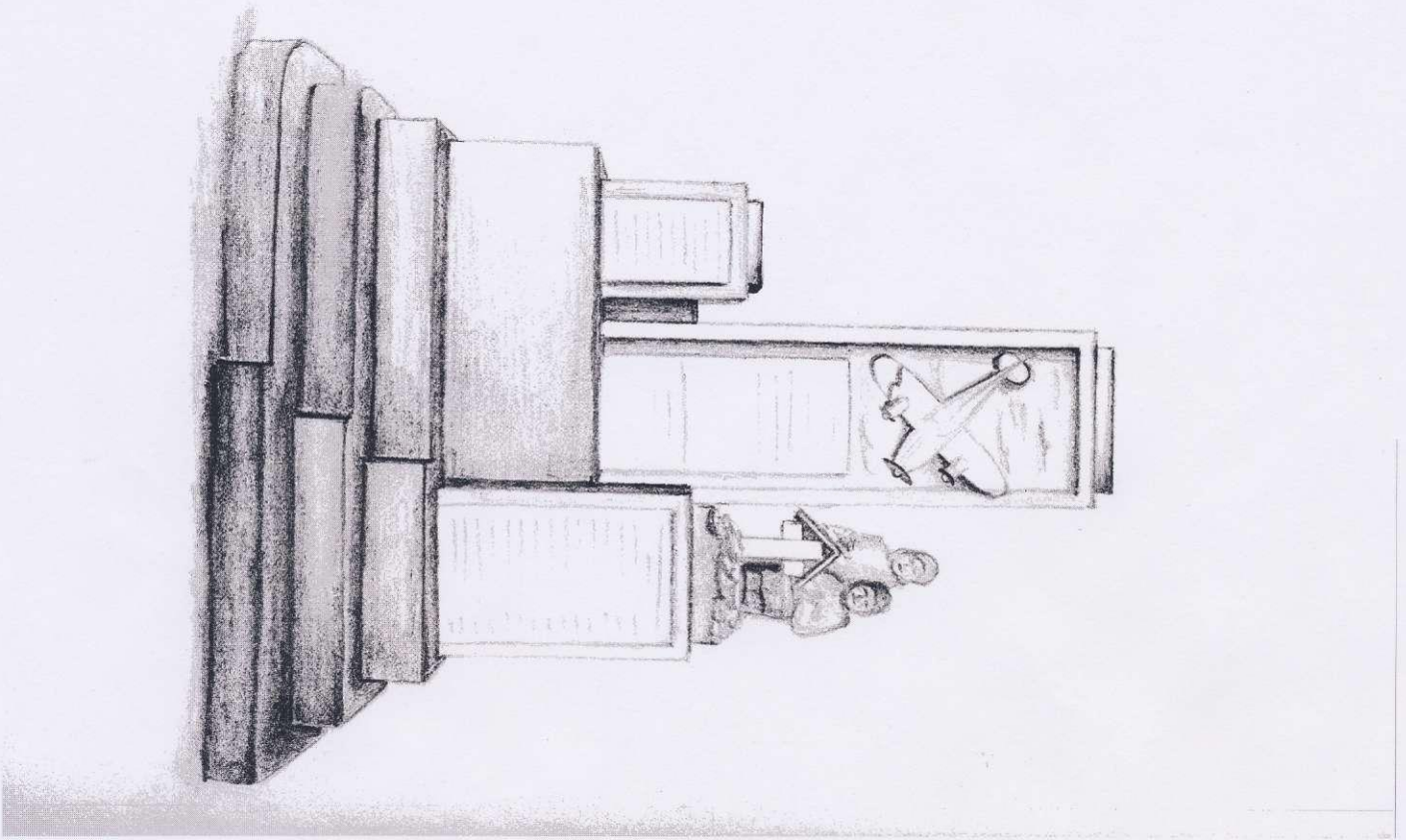
3.2 b pohled boční

3.2 c půdorys

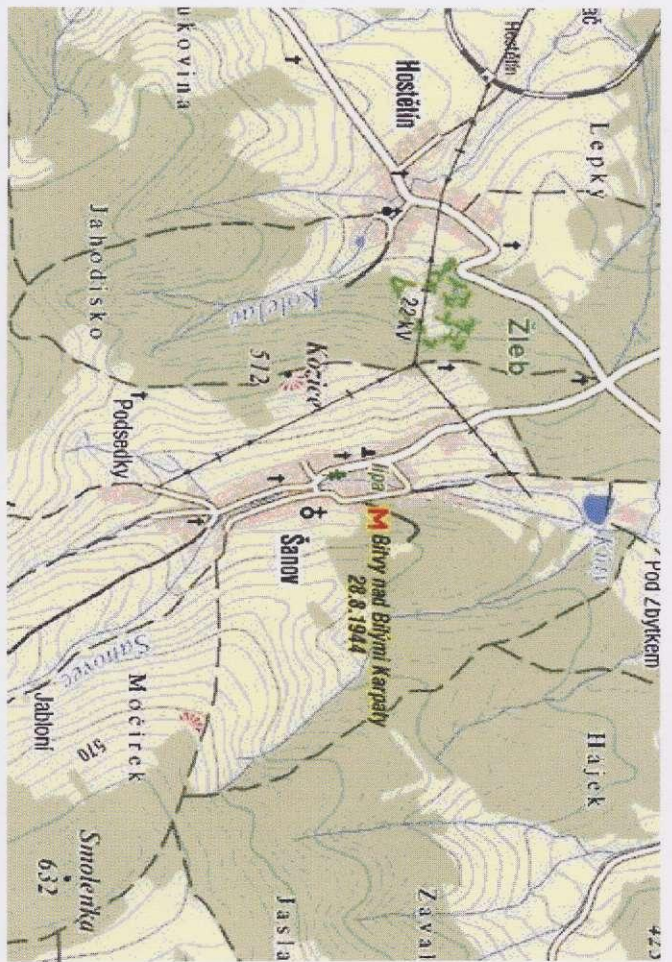
měřítko : M 1 : 100

3.3 ZVONIČKA VRBĚTICE

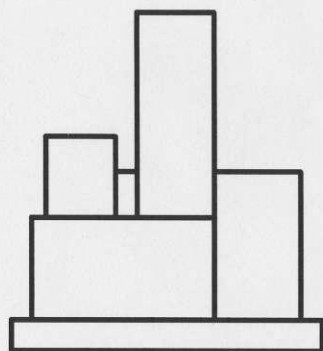
a

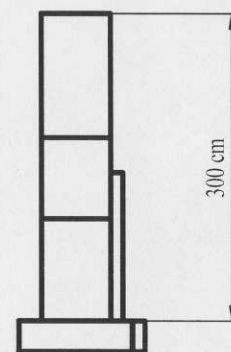
b

4.1 a Letecký pomník Šanov

4.1 b Mapa

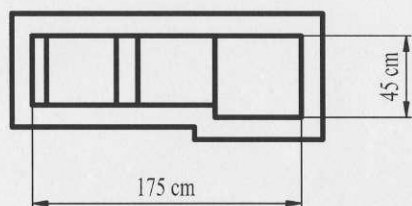

a

b

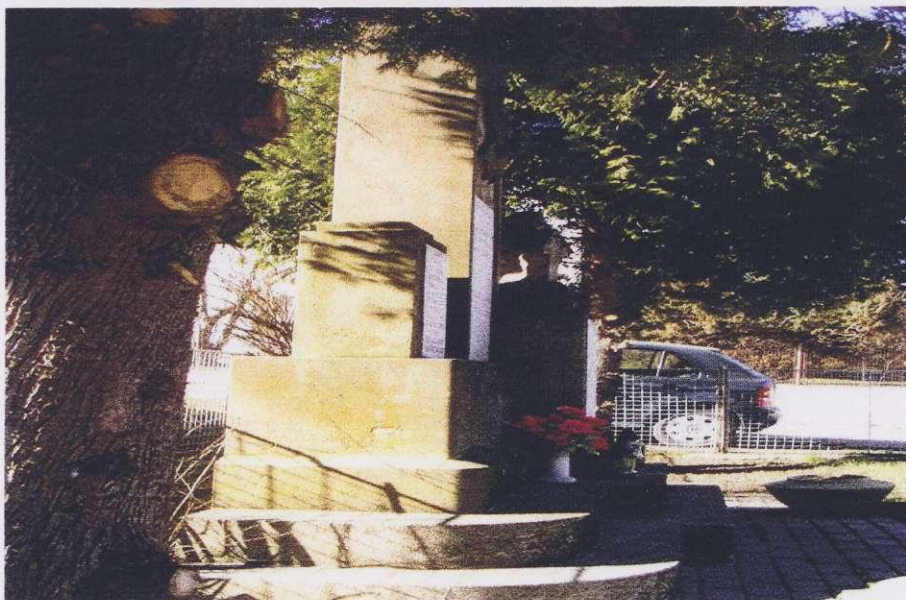
c

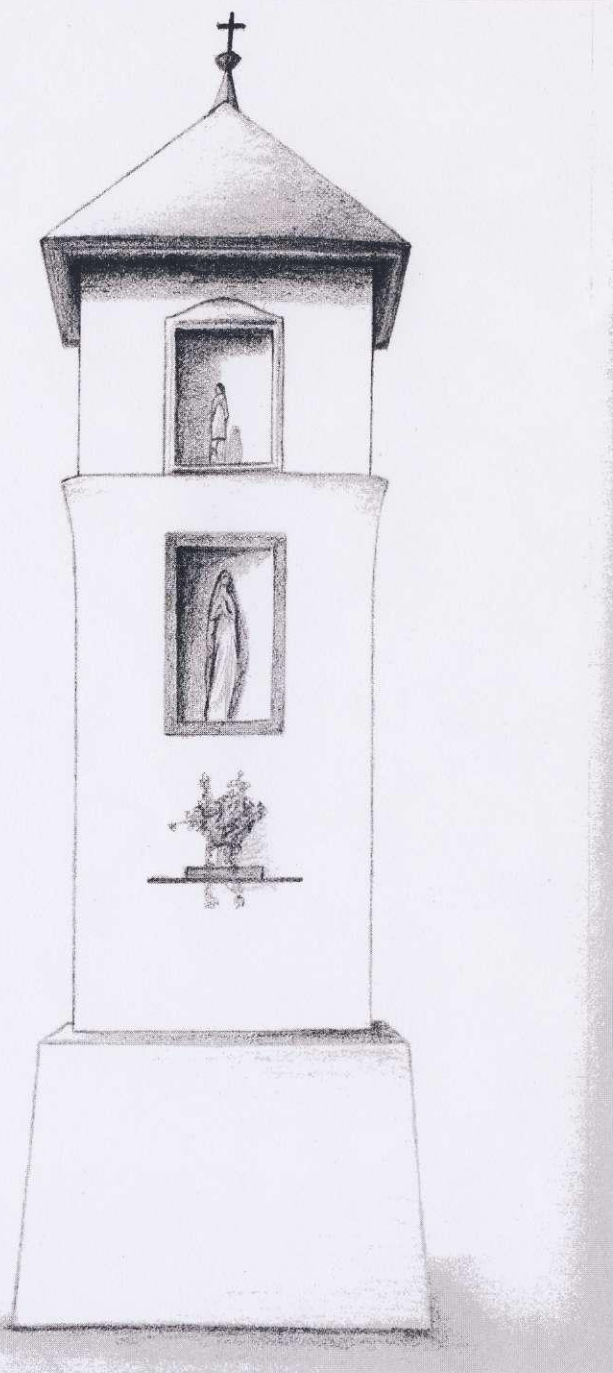
4.2 a pohled čelní

4.2 b pohled boční

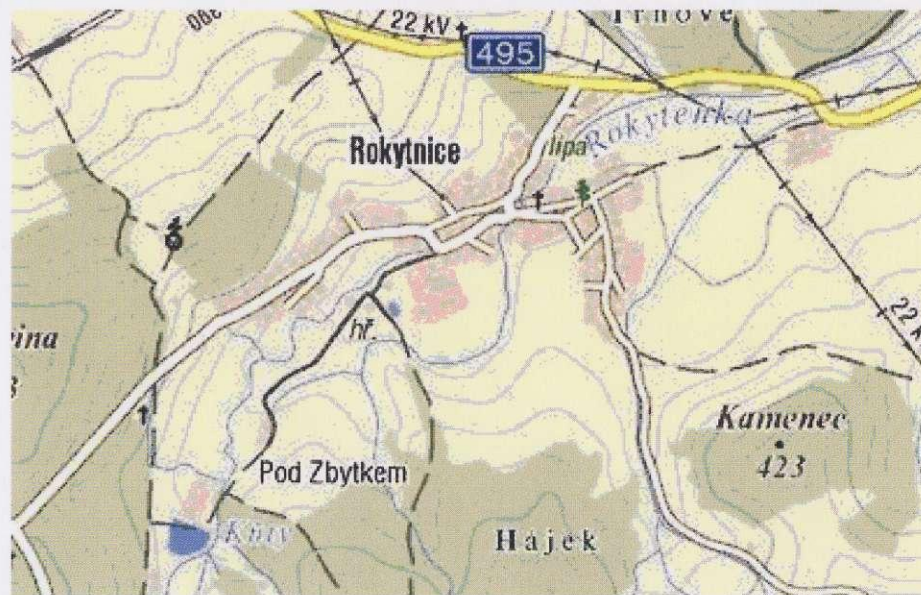
4.2 c půdorys

4.3 Letecký pomník Šanov

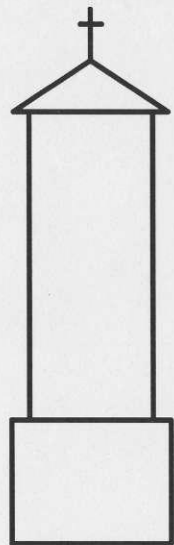
a

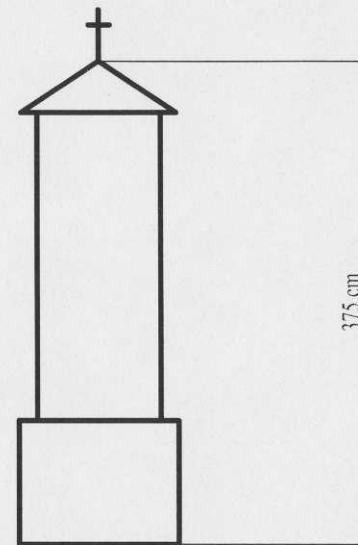
b

5.1 a Zdená boží muka Rokytnice

5.1 b Mapa

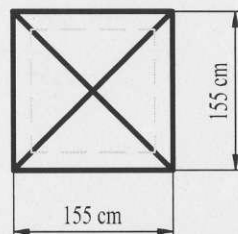

a

b

c

5.2 a pohled čelní

5.2 b pohled boční

5.2 c půdorys

5.3 Zděná boží muka Rokytnice

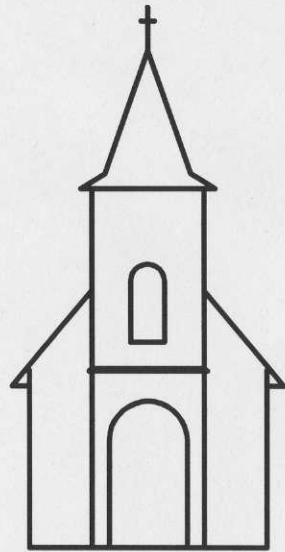
a

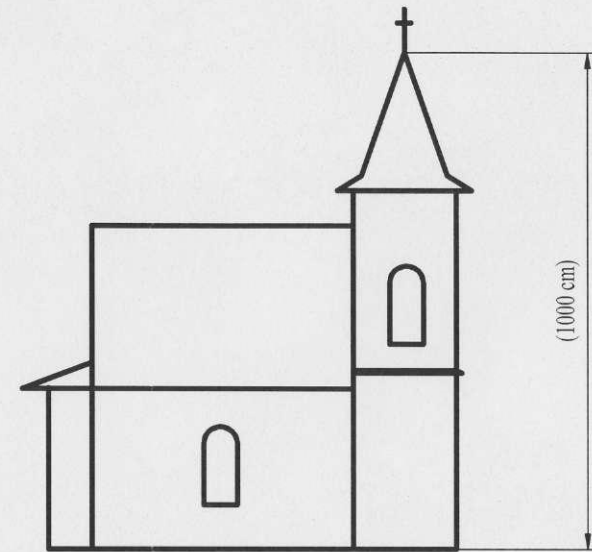
b

6.1 a Kaple Cyrila a Metoděje Kochavec

6.1 b Mapa

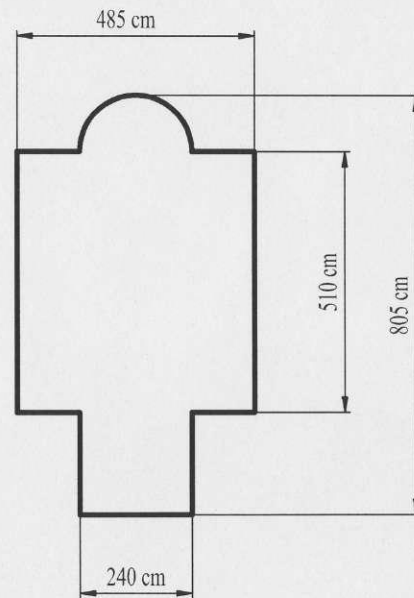

a

b

c

6.2 a pohled čelní

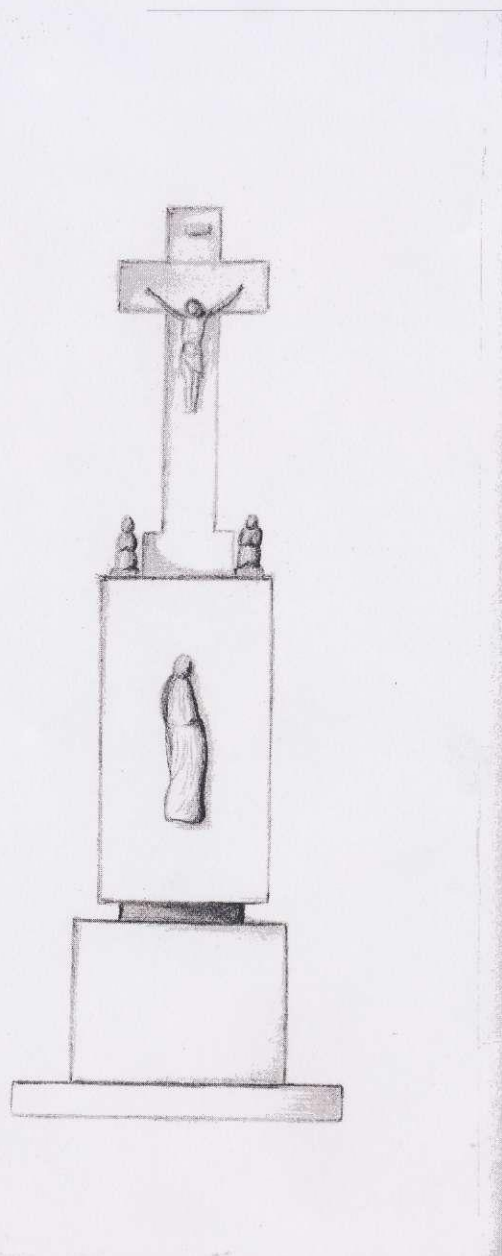
6.2 b pohled boční

6.2 c půdorys

měřítko : M 1 : 100

6.3 Kaple Cyrila a Metoděje Kochavec

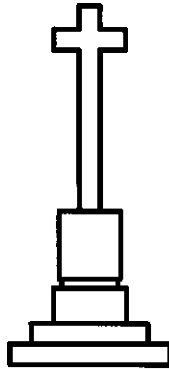
a

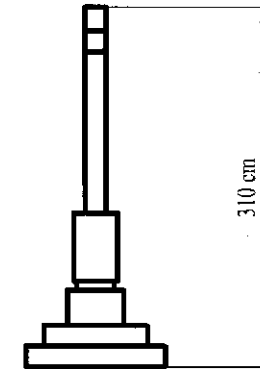
b

7.1 a Kříž u kaple Cyrila a Metoděje Kochavec

7.1 b Mapa

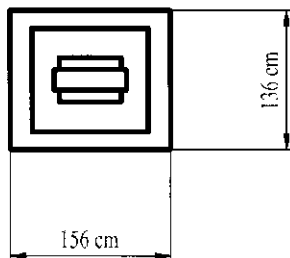

a

b

c

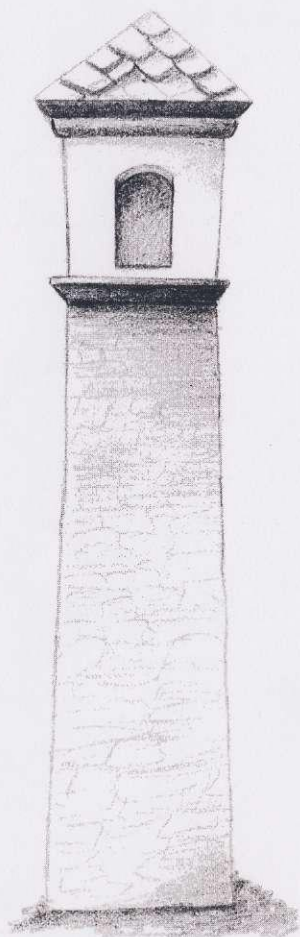
7.2 a pohled čelní

7.2 b pohled boční

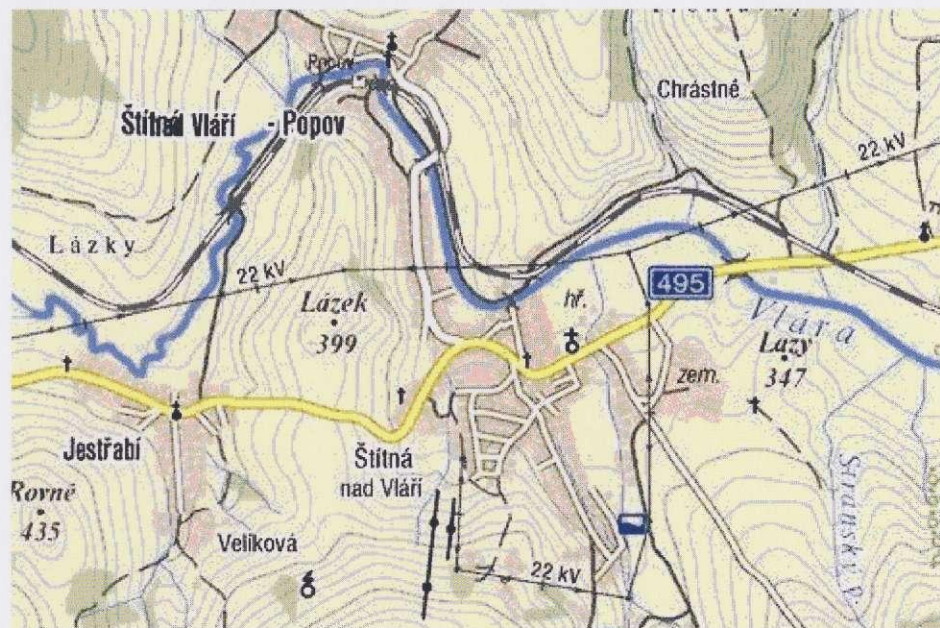
7.2 c půdorys

7.3 Kříž u kaple Cyrila a Metoděje Kochavec

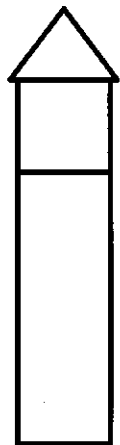
a

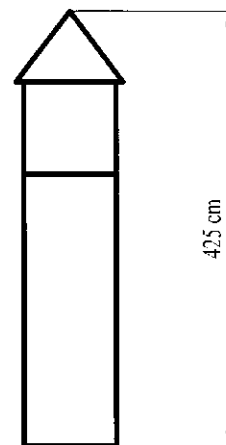
b

8.1 a Boží muka Štítná

8.1 b Mapa

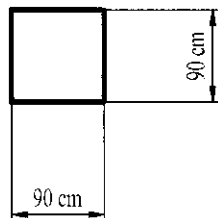

a

b

c

8.2 a pohled čelní

8.2 b pohled boční

8.2 c půdorys

8.3 Boží muka Štítná

9. Socha sv. Floriana ,Brumov

10. Socha sv. Gottharda ,Brumov

11. Zděná zvonice - Bylnice

12. Památník padlých hrdinů, Štítná

13. Památník obětem Brumova

14. Křížné- rozcestí u Šanova

15. Socha sv. Trojice-Brumov